Täysistunto

Torstai 16.3.2017 klo 16.00—19.58

3. Työeläkeindeksin palauttaminen takaisin palkkatasoindeksiksi
Kansalaisaloite KAA 4/2016 vp
Valiokunnan mietintö StVM 4/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 4/2017 vp. Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotus hylätään.

Yleiskeskustelu asiasta alkaa. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Haatainen.

Keskustelu

17.02 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän, että sali keskittyy kuuntelemaan puhujaa.

Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelyssä olevan kansalaisaloitteen taustalla on aito huoli pientä eläkettä saavien ihmisten toimeentulosta. Tämä huoli on aito, ja valiokunta mietinnössään myös tuo sen esiin. Valiokunta kuuli laajan joukon asiantuntijoita, eri tahoja ja tutkimuslaitoksia. Kaikkien näiden asiantuntijalausuntojen perusteella valiokunta yksimielisesti päätyi siihen, että aloitteen esittämä keino ei ole paras mahdollinen, ja valiokunta ei voinut sitä näin ollen kannattaa.

Valiokunta tarkasteli aloitteen esitystä eläketurvan rahoituksen kestävyyden näkökulmasta sekä arvioi, miten voimme turvata nyt maksussa olevien eläkkeiden maksamisen sekä turvata nyt työelämässä olevien sukupolvien tulevat eläkkeet.

Asiantuntijoiden lausuntojen ja siellä taustalla olevien laskelmien mukaan tämä aloitteessa esitetty indeksin muuttaminen kasvattaisi merkittävimmin suuria eläkkeitä. Valiokunnan näkemyksen mukaan vaikeimmassa asemassa olevien eläkeläisten asemaa parannetaan kuitenkin tehokkaimmin nostamalla kansaneläkettä tai takuueläkettä ja pelkästään pientä työeläkettä saavien asemaa parannetaan tehokkaimmin muilla toimilla, kuten huolehtimalla sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen sekä lääkkeiden ja matkakustannusten omavastuiden kohtuullisuudesta sekä riittävästä asumisen tuesta.

Arvoisa puhemies! Mietintö on tässä. Mietinnön liitteenä on myös yksi vastalause, vastalause on luettavissa tästä mietinnöstä, ja tuosta vastalauseesta äänestettiin. — Kiitos.

17.04 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Tuula Haatainen esitteli sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön kansalaisaloitteeseen. Mietin-

nössä oli hyvin perusteltu, miksi työeläkeindeksin muutos niin, että se seuraisi vain ansiotason kehitystä, ei ole kestävä ratkaisu. Näitä perusteita ovat etenkin järjestelmän rahoituksen kestävyyden turvaaminen, sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus, maksujen oikeudenmukainen suhde saatavaan eläkkeeseen, luottamus sekä julkisen talouden kestävyyteen kohdistuvien haasteiden pienentäminen.

Valiokunnan mietinnössä jaetaan myös kansalaisaloitteessa esitetty huoli pienimmillä työeläkkeillä elävien eläkeläisten asemasta. Mietinnön mukaan vaikeimmassa asemassa olevien eläkeläisten asemaa parannetaan tehokkaimmin nostamalla kansaneläkettä tai takuueläkettä, sillä pienempiä eläkkeitä ei tarkisteta työ- vaan kansaneläkeindeksillä. Mietinnössä todetaan myös, että indeksin muuttaminen kasvattaisi merkittävämmin suuria eläkkeitä, kun taas pientä työeläkettä saavien asemaa parannetaan tehokkaammin muilla toimilla, kuten huolehtimalla sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen sekä lääkkeiden ja matkakustannusten omavastuiden kohtuullisuudesta sekä riittävästä asumisen tuesta.

Arvoisa puhemies! Yhdymme valiokunnan näkemykseen siitä, ettei indeksimuutos ole toimiva ratkaisu pienituloisten työeläkeläisten aseman kohentamiseen, mutta olemme jättäneet vastalauseen, koska katsomme, että mietinnössä ei puututa riittävästi eläkeläisköyhyyteen ja pienituloisten eläkeläisten toimeentulon turvaamiseen. Esitimme siis lausumaa, pontta, jossa eduskunta edellyttäisi hallitukselta toimenpideohjelmaa eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi. Tähän hallituspuolueet eivät kuitenkaan yhtyneet. Tästä syystä jätimme asiasta vastalauseen, jonka nyt esittelen.

Arvoisa puhemies! Eläkeläisköyhyys ja pienituloisuus on tunnistettava, ja eläkeläisten aseman helpottamiseksi tarvitaan ratkaisuja, joilla kohtuullinen toimeentulo turvataan. Edellytämme vastalauseessa, että hallitus laatii nopeasti toimenpideohjelman eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi. On valitettavaa, etteivät hallituspuolueet voineet yhtyä tähän näkemykseen. Se on myös ikävää kansalaisaloitteen allekirjoittaneiden ihmisten kannalta, jotka onnistuivat määrätietoisella työllään nostamaan köyhien eläkeläisten ja pientä työeläkettä saavien eläkeläisten toimeentulon vahvasti julkiseen keskusteluun. Se on ikävää myös kaikkien niiden pienituloisten eläkeläisten kannalta, jotka ovat odottaneet tältä kansalaisaloitteen eduskuntakäsittelyltä enemmän.

Vaikka siis kansalaisaloitteen mukainen indeksimuutos ei ole ratkaisu pienituloisten eläkeläisten toimeentuloon, meidän mielestämme olisi erittäin tärkeää, että mietimme keinoja ja pystymme tekemään yhteisiä päätöksiä pienituloisten eläkeläisten arkisen toimeentulon helpottamiseksi.

Arvoisa puhemies! Eläkkeensaajien toimeentulo vaihtelee paljon yksilöllisten elämäntilanteiden mukaan. Monilla eläkeläisillä takuueläke tai kansaneläke tai pieni työeläke eivät riitä turvaamaan arkista toimeentuloa. Ihmiset tarvitsevat myös asumistukea ja jopa toimeentulotukea, jotta voivat maksaa päivittäisen elämisen, asumisen, palvelumaksut, lääkkeet ja niin edelleen. Eläkeläiset joutuvat myös tinkimään paljon menoistaan ja miettimään, voiko esimerkiksi sellaisia lääkkeitä, joita ei voi korvata, ostaa ylipäätään. Myös leipäjonoissa eläkeläisiä on paljon.

Tammikuussa, kun tämä kansalaisaloite odotti vielä eduskunnan käsittelyä, Eläketurvakeskus julkaisi tutkimuksen nimeltään "Eläkkeet ja eläkeläisten toimeentulo 1995—2015". Keskeinen uutisointi tutkimuksesta kertoi, että eläkeläisten toimeentulo on kehittynyt 20 viime vuoden aikana myönteisesti. Tämä tosiaan on totta, kun katsomme tilastoja ja ver-

taamme keskiarvoja — hieno asia. [Eero Heinäluoman välihuuto] Mutta samalla moni eläkeläinen joutui pettymään ja pelästyi siitä, että eläkeläisten todellinen tilanne jää nyt tämän esityksen takia varjoon. Eli keskiarvon takaa löytyy totuus yksittäisen eläkeläisen asemasta, ja tämä asema vaihtelee hyvin paljon etenkin sen mukaan, millainen työura ihmisellä on takanaan, miten vanha hän on ja millainen on hänen asumisensa ja perheensä muoto. Yksin asuvat eläkeläiset ovat todennäköisesti pienituloisempia kuin perheelliset. Vuonna 2014 yksin asuvista eläkeläisistä melkein 30 prosenttia oli pienituloisia, kun perheellisillä osuus oli 3 prosenttia, ja alle 55-vuotiaista yksin asuvista eläkeläisistä lähes 60 prosenttia oli pienituloisia. Myös yksin asuvien 75 vuotta täyttäneiden pienituloisuus on yleistä. 75 vuotta täyttäneet yksin asuvat naiset muodostavat suurimman pienituloisten ryhmän eläkeläisistä.

Arvoisa puhemies! Eläkeläisten arjen toimeentulo muodostuu kokonaisuudesta, johon kuuluvat muun muassa eläke ja muut tulot, muut etuudet, verotus, erilaiset maksut ja palvelut. Toimeentuloon voidaan vaikuttaa poliittisin päätöksin. Vuonna 2016 eläkeindeksiin sidotut etuudet laskivat miinusmerkkisen indeksin vuoksi 0,4 prosenttia. Sosiaalidemokraattien vaihtoehtobudjetissa edellytettiin, että kansaneläkeindeksi jäädytetään, jotta etuuksien taso ei laskisi. Tämän vuoden budjetissa hallitus leikkasi edelleen kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia 0,85 prosentilla ja jäädytti kansaneläkeindeksin tälle alemmalle tasolle vuoteen 2019 saakka. Sosiaalidemokraatit esittivät myös näiden leikkausten peruuttamista.

Indeksileikkausten vaikutukset näkyvät pienituloisten arjessa esimerkiksi niin, että viime vuonna takuueläkkeeseen tehty yli 20 euron korotus sulaa pois parissa vuodessa ja kansaneläkeläisen tulosta leikataan tänä vuonna 5,45 euroa joka kuukausi. Sosiaalidemokraatit esittivät vuoden 2016 vaihtoehtobudjetissaan myös, että eläkeläisten verotus ei saa olla palkansaajien verotusta kireämpää. [Eero Heinäluoma: Oikea periaate!] Esityksemme mukaan eläkkeensaajan käteen jäävä vuositulo olisi noin 250 euroa nykyistä korkeampi. [Eero Heinäluoma: Aikamoinen ero!] Hallitus teki korjauksen eläkeläisten verotukseen vuodelle 2017. Kuitenkin eduskunnan tietopalvelun laskelmien mukaan huomioidaan samaan aikaan tehdyt muut muutokset, ja lopputulos onkin, että tänä vuonna takuueläkkeen ostovoima putoaa 2 prosenttia ja samalla 1 000 euron työeläkettä saavan ostovoima putoaa 1,2 prosenttia. [Eero Heinäluoma: Se oli siinä!] Hallituksen toimet tasaavat eläkeläisten ostovoiman viime vuoden tasolle vasta silloin, kun työeläke on 2 500 euroa kuukaudessa, ja vasta tämän tulotason jälkeen ostovoima alkaa nousta. [Eero Heinäluoma: Kuulostaa pahalta!]

Arvoisa herra puhemies! Eläkeläisten toimeentulo on todellakin kokonaisuus, jossa yksi parannuskeino ei voi korjata jokaista ongelmaa. Tämä vaatii useita toimenpiteitä. Tästä syystä esitämmekin toimenpideohjelmaa eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi. Toimenpideohjelmassa erityistä huomiota tulee kiinnittää ikääntyneiden naisten ja pientä työeläkettä saavien asemaan. Osana kokonaisuutta tulee selvittää muun muassa vaihtoehdot kansaneläkkeen tasokorotuksen tekemiseksi ja verotuksen muuttamiseksi sekä eläkkeensaajien asumistuen, palvelujen ja palvelumaksujen vaikutus. Ohjelma tulee tuoda eduskunnan käsittelyyn selontekona tänä syksynä 2017.

Kuten sanottu, hallituspuolueet eivät yhtyneet tähän esitykseemme toimenpideohjelmasta, mistä olemme todella pahoillamme.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Otamme vielä edustaja Tanuksen puheenvuoron, ja sen jälkeen menemme debattiin.

17.13 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Paniikkiratkaisuna käyttöön otetun taitetun indeksin piti olla vain väliaikainen ratkaisu, mutta tässä sitä nyt ollaan. [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] Ei ole ihme, että seniorit ovat kokeneet tilanteen hyvin epäoikeudenmukaiseksi ja ovat halunneet muutosta tilanteeseen. Kristillisdemokraatit vastustivat aikoinaan taitetun indeksin käyttöönottoa, ovat vastustaneet sitä matkan varrellakin, ja minä olen edelleen samalla linjalla. [Olavi Ala-Nissilä: Samoin!] Kansalaisaloitteen myötä alkoi kuitenkin eläkejärjestöjen ja median lobbaus taitetun indeksin poistamista vastaan. Pian asia nostettiin mediaan sukupolvien välisenä vastakkainasetteluna, ikään kuin tulevilta sukupolvilta vietäisiin eläkkeet pois. Tosiasiassa mitään päätöksiä ei kuitenkaan tehdä sen perusteella, mitä voisi tapahtua 50 tai 70 vuoden päästä varsinkin, kun on tiedossa, että yhteiskunta muuttuu nopeasti, seuraavan 10 vuoden aikana paljon enemmän kuin monet osaavat kuvitellakaan. [Satu Hassin välihuuto] Toisaalta mitään päätöksiä ei valeta betoniin 70 vuodeksi, ei 50 vuodeksi eikä lyhyemmäksikään ajaksi niin, että ei olisi mitään uudelleenarvion tai muutoksen mahdollisuutta.

Tilastotieteen professori, sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusosastolla aiemmin toiminut päällikkö, sosiaali- ja terveysministeriön aiempi ylijohtaja Tarmo Pukkila, joka oli kuultavana valiokunnassa, sanoi tähän liittyen: "Viimeiset 25 vuotta ovat osoittaneet, että työeläkejärjestelmää koskevaa säätöä on tehtävä jatkuvasti olosuhteiden muuttuessa." Ja edelleen: "Hyvin monet eläkejärjestelmän ratkaisut on tehty ajatuksella, että jos valitut ratkaisut eivät toimi halutulla tavalla, tarvittaessa muutetaan lainsäädäntöä." Itse olen varajäsenenä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, mutta toisin kuin useimmissa muissa asioissa tämän kansalaisaloitteen ratkaisevissa käsittelyissä en päässyt pöydän ääreen, joten en voinut vaikuttaa valiokunnan päätöksiin enkä lausumiin. Valiokunnan mietintö siis tukee eläkeläisten sijaan järjestelmää, eläkejärjestelmää. Vakuutusmatemaatikko, yhteiskuntatieteiden tohtori ja sosiaaliturvapolitiikan dosentti, myös valiokunnassa asiantuntijana olleen Olli Pusan sanoin "eläkealalle kumarrettiin". Ja mitäs muutoin tapahtui? Eläkeläisille pyllistettiin. Mitä vaikutuksia päätöksellä on, sen aika näyttää ja sitä voimme itse kukin miettiä, mutta tohtori Pusan mukaan ainakin työeläkejärjestelmän, ay-liikkeen ja poliittisten päätöksentekijöiden uskottavuus on puolentoista miljoonan eläkeläisen silmissä monessa suhteessa romahtanut.

Nykyiset eläkeläiset ovat hyvin pitkälti rakentaneet tämän maan hyvinvoinnin perustan. Viime maanantaina vietimme talvisodan päättymisen muistojuhlaa. Sain jututtaa monia senioreita, sota-aikana monessa palvelleita, myös 92—94-vuotiaita lottia ja sotaleskiä sekä sotaorpoja. Ilman näiden ikäluokkien periksiantamatonta, sitkeää uurastusta meillä ei olisi tämän päivän hyvinvointivaltiota. Mutta silloin olikin talvisodan henkeä, puhalsimme kaikki yhteen hiileen, niin kuin joku heistä totesi. Suurista uhrauksista huolimatta eläkeläisköyhyys on tänä päivänä erittäin ikävä tosiasia. Se on häpeätahra maassamme. Siitä olemme paljon puhuneet, ja edustaja Kiljunen edellä puhui siitä myös kattavasti. Mietinnön vastalauseessa esitetään ohjelmaa eläkeläisköyhyyden selvittämiseksi. Itse olen sitä mieltä, että erinäisiä ohjelmia tässä talossa on jo ennestään paljon. Tiedämme varsin kattavasti eläkeläisköyhyyden taustoista ja syistä. Mielestäni uusien ohjelmien sijaan tarvitsemme konkreettisia toimia, tekoja, jotka viipymättä tarttuvat eläkeläisköyhyyteen ja poistavat sitä.

Takuu- ja kansaneläkkeiden korotuksista on puhuttu paljon. Myös pienten työkyvyttömyyseläkkeiden korotusta tarvittaisiin kipeästi. [Sari Sarkomaan välihuuto] Toivottavasti nämä toteutuvat, mutta on muistettava: nämä tulevat budjetista. Pienten työeläkkeiden saajina on monia ikänaisia, jotka ovat aikanaan hoitaneet monta lasta kotona, tehneet todella arvokasta työtä niin tulevia sukupolvia kuin koko yhteiskuntaakin ajatellen, ovat sitten olleet ehkä pienipalkkaisessa tehdas- tai kaupan työssä. Myös heidän eläkkeisiinsä tulisi saada parannusta. Kuinka hyvin eläkekustannuskori vastaa nykyeläkeläisten elinkustannuksia, tai voitaisiinko eläkeyhtiöiden kanssa löytää keinoja ikääntyvän väestön hyvän hoidon ja köyhien eläkeläisten hyvinvoinnin edistämiseksi? Näihin asioihin liittyen tulen esittämään lausumia myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite työeläkeindeksin palauttamiseksi takaisin palkkatasoindeksiksi ei saanut kannatusta valiokunnassa. Useat asiantuntijat nostivat kuitenkin lausunnoissaan esiin niin sanotun puoliväli-indeksin palauttamisen mahdollisuuden. Professori Pukkilaa lainatakseni — lausunnossaan hän kirjoittaa: "Kun työeläkeindeksin valinta on poliittinen ratkaisu, kansalaisaloitteen tarkoittaman palkkaindeksin sijasta puoliväli-indeksi tarjoaisi tasapainoisen vaihtoehdon uudeksi työeläkeindeksiksi nykyisen indeksin tilalle."

Myös tohtori Olli Pusa, sosiaaliturvapolitiikan dosentti, yhteiskuntatieteiden tohtori ja vakuutusmatemaatikko, joka myös oli kuultavana valiokunnassa, kannattaa jatkossa puoliväli-indeksiä. Hän kirjoittaa: "Vaikka suhtaudun kriittisesti Eläketurvakeskuksen laatimien pitkän tähtäimen ennusteiden käytettävyyteen esillä olevan asian kaltaisissa päätöstilanteissa, noita asioita tarkastelemalla päädyin käsitykseen, että ratkaisu, jossa pitkän tähtäimen keskiarvo olisi puoliväli-indeksin tasoa, on noidenkin laskelmien perusteella realistinen." Työeläkevakuuttajat Tela teki myös laskelmia eri indeksien vaikutuksista eläkerahastojen kehitykseen. Nämä luvut perustuivat Eläketurvakeskuksen jo vuosi aiemmin tekemiin laskelmiin. Näiden perusteella Olli Pusa myös kirjoittaa: "Yksityisen eläkejärjestelmän osalta puoliväli-indeksi pitkän ajan keskiarvona ei mitenkään vaarantaisi yksityisen sektorin työeläkkeiden rahoitusta. Eläkerahastojen määrä kasvaisi ja pysyisi suhteessa eläkemenoon lähes nykyisellä tasolla. Julkisen sektorin osalta tilanne on samanlainen."

Koska valiokunta ei kannata vaan tyrmäsi kansalaisaloitteen, palkkatasoindeksiesityksen, on tietysti hyvin todennäköistä, että tämä sali myös sen äänestää nurin. Sen vuoksi ehdotankin, että käsittelyn pohjaksi otetaan ehdottamani muutos työntekijän eläkelain 98 §:ään, elikkä pykälä kuuluu:

"Eläkkeiden indeksitarkistus

Maksussa oleva eläke tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien indeksillä (työeläkeindeksi), jota laskettaessa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5."

Toivonkin, että tämä ehdotukseni saa kannatusta. Sen tämä ilta täällä salissa näyttää. Valitettavasti itse en pysty jäämään kovin pitkään keskusteluun, kun on etuoikeus olla suorassa televisiolähetyksessä joidenkin oppositioedustajien kanssa, mutta tässä on ainakin konkreettinen esitys, tässä on konkreettinen mahdollisuus näyttää, että tässä salissa toiminta ei jää vain puheen tasolle vaan voidaan tarttua toimeen ja äänestää muutoksen puolesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt on mahdollisuus käyttää vastauspuheenvuoroja, joita varataan V-painikkeella, ja ne aloittaa edustaja Sarkomaa.

17.23 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta oli täysin yksimielinen siitä, että tämä käsittelyssä oleva kansalaisaloite ei ole perusteltu pienituloisten eläkeläisten tilanteen parantamiseksi, ei tulevien sukupolvien ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta eikä eläkejärjestelmän kestävyyden kannalta. Olimme täysin yksimielisiä. Täysin yksimielisiä olimme myös siitä, että tarvitaan muita keinoja pienituloisten eläkeläisten tilanteen helpottamiseksi.

Mutta eri mieltä olimme siitä, tehdäänkö ohjelma, niin kuin oppositio totesi, vai toimitaanko niin kuin hallitus toimii, eli tehdään tekoja pienituloisten eläkeläisten tilanteen parantamiseksi. Takuueläkettä on korotettu, sitä korotetaan myöskin ensi vuonna. Onko SDP ollut takuueläkettä korottamassa? Se, mitä myös on tehty: on korotettu omais- ja perhehoitajien minimipalkkioita ja parannettu heidän tukipalveluitaan ja oikeuttaan vapaapäiviin.

Tätä työtä on tehtävä sitkeästi. Hallituksen on tehtävä toimia, jotta me pääsemme eläkeläisköyhyydestä ja parannetaan vanhusten hoivapalveluita. Siihen eivät opposition pelkät ohjelmat riitä. [Puhemies koputtaa] Tekoja — tässä oli se ero, mikä valiokunnassa oli.

17.24 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On aivan totta se, että olimme täysin yhtä mieltä siitä, että työeläkeindeksiä ei tule muuttaa, ja kävimme mielestäni hyvin rakentavaa ja hyvää keskustelua myös eläkeläisköyhyydestä. Juuri näistä syistä me olimme erittäin pahoillamme siitä, että hallituksella ei ollut riittävää tahtoa lähteä tekemään toimenpideohjelmaa, koska se olisi ollut luontainen seuraus sille kaikelle keskustelulle ja tekemiselle — me keskustelimme, että olisimme yhdessä vaatineet eduskunnan voimatahdolla eläkeläisköyhyyden vähentämistä ja pientä työeläkettä saavien ihmisten toimeentulon turvaamista. Tämä olisi ollut vahva tahtotila eduskunnalta, jos se olisi lähtenyt yhtenäisesti, mutta valitettavasti näin ei nyt tapahtunut.

17.25 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on selkeästi tullut esille, että kansalaisaloitteen esittämä keino ei ollut oikea, sellainen, mikä olisi hyödyttänyt pienituloisia eläkeläisiä, erityisesti niitä naisia, jotka ovat hoitaneet kotia ja joiden työaika- ja työtulokertymät ovat olleet vähäisiä. He ovat tyypillisiä eläkeköyhiä. Hallitus on ryhtynyt toimenpiteisiin takuueläkkeen korottamisella ja erilaisilla muilla tukimuodoilla, jotta eläkeläisköyhyyttä voitaisiin vähentää. Hallitus jatkaa työskentelyä tähän suuntaan, jotta tässä esityksessä tavoiteltu nimenomaan pienituloisten köyhyyden ehkäisy voisi toteutua.

17.26 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän kansalaisaloitteen tavoite pienituloisten eläkeläisten taloudellisen aseman parantamisesta on hyvä, ja minä pidän erittäin tärkeänä sitä, että me keskustelemme nyt asiasta täällä. Kansalaisaloitehan toimii parhaimmillaan juuri myöskin yhteiskunnallisen keskustelun herättämisessä ja eri asioiden esiin nostamisessa.

Valiokunnassa käsiteltiin todellakin tätä aloitetta perusteellisesti, niin kuin täällä on todettu, on kuultu asiantuntijoita laajalti. Tavoite on erittäin hyvä, mutta keino on väärä. Työeläkeindeksin palauttaminen palkkatasoindeksiksi ei hyödytä kaikkein pienituloisimpia ja heikoimmassa asemassa olevia eläkeläisiä. Toisaalta olisi tehokkaita keinoja, joilla voitai-

siin puuttua välittömästi eläkeläisköyhyyteen, esimerkiksi tasokorotus kansaneläkkeisiin ja takuueläkkeisiin, ja myös terveyskeskusmaksujen poisto olisi yksi keino helpottaa pienituloisten eläkeläisten ahdinkoa.

Mutta hieman hämmentää kuitenkin se, että kun me olemme olleet vallan yksimielisiä valiokunnassa tämän asian suhteen, huoli [Puhemies koputtaa] on ollut yhteinen, niin miksi tätä ohjelmaa ei voitu tehdä.

17.27 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkeläisköyhyys ja -pienituloisuus ovat todellisia ongelmia, joihin on löydettävä ratkaisut. Hallituksen olisikin syytä aloittaa ohjelman laatiminen eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi heti ja perua ne ikäihmisten toimeentuloa heikentävät päätökset, joita on aika paljon päässyt kertymään.

Hallitushan leikkasi tänä vuonna kansaneläkeindeksiä sen 0,85 prosenttia ja on myöskin jäädyttänyt tämän indeksin seuraaviksi kolmeksi vuodeksi. Tämähän nimenomaan kohdistuu noihin pienimpiin etuuksiin, joita on muun muassa kansaneläke. Tosiaankin jo viime vuonna etuudet laskivat sen 0,4 prosenttia, kun kansaneläkeindeksi painui miinukselle, ja nyt kun olette vielä jäädyttäneet indeksin seuraaviksi kolmeksi vuodeksi, niin vaikka hinnat lähtisivät nousemaan, eläkeläisten asema sen kuin heikkenee.

Ihmettelen todella syytä siihen, miksi tällaista opposition esittämää selvitystä eläkeläisköyhyyteen puuttumiseksi ei voida tehdä. Mielestäni se olisi todella paikallaan.

17.28 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin kiitän tosiaan kansalaisaloitteen tekijöitä, koska tämä on todella tärkeä asia, mutta taitetun indeksin kohdalla asia ei paranisi näitten aivan pienten eläkeläisten kohdalla. Elikkä takuueläkettä ollaan nostettu, perussuomalaiset on tehnyt todella paljon työtä hallituksessa, jotta sitä nostettaisiin edes vähän. Kansaneläkettä pitäisi nostaa. Pienet työeläkkeet ovat aivan liian pieniä.

Mietinkin tässä, voitaisiinko ajatella, että tehtäisiin joku selvitys, miten puoliväli-indeksi, 50—50, vaikuttaisi eläkerahastoihin ja yleensä eläkejärjestelmään. Olisiko mahdollista edes ajatella sitä, tehdä edes selvitys siitä?

Sitä ihmettelen myös, että kun Lipposen hallitus toi tämän taitetun indeksin, niin miksi ne puolueet, jotka tässä ovat 20 vuotta hallituksessa olleet, eivät ole tähän mitenkään puuttuneet, [Puhemies koputtaa] vaan se taitettu indeksi on jatkanut eloaan?

17.29 **Eero Suutari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkeköyhyys on kysymys, joka on tietysti syytä ratkaista. Mikäli sitä tällä kansalaisaloitteella yritettiin tehdä, niin se ei sillä onnistu, niin kuin valiokunnan lausunnostakin tulee hyvin ilmi. Olen myös sitä mieltä, että mitkään tällaiset indeksimuutokset eivät ole ratkaisu asiaan, jos ne nostavat vain suurimpia eläkkeitä ja jättävät alimmat eläkkeet niin pieniksi, että ne korotukset eivät auta siellä.

Itse olen seurannut näitä eläkemaksuja siltä taustalta, että olen 80-luvun alusta maksanut työeläkkeitä, ja jos ajatellaan sitä historiaa — että se aloitettiin 60-luvulla, jolloin perittiin 5 prosenttia työnantajalta työeläkemaksuja, ja silloin 80-luvulla, kun aloitin, se oli 11 prosenttia, ja nyt se sitten on noussut siihen 20 prosenttiin työnantajalla ja työntekijällä vielä vajaaseen 5 prosenttiin — niin siinä on nähtävissä tämä, että se on niin kuin iskenyt tähän suomalaiseen työhön.

Elikkä en suosittelisi sellaista indeksimuutosta, joka nostaisi työn [Puhemies koputtaa] hintaa niin, että sitä ei Suomessa tehdä.

17.30 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä onkin hyvin mielenkiintoinen kysymys, minkä takia näitä työeläkemaksuja on jatkuvasti korotettu ja korotettu, kun isojen rahastojen tuotosta olisi voitu käyttää hivenen enemmän ja olla nostamatta työeläkemaksuja. Näitä kysymyksiä, joihin ei vastauksia ole tullut, on erinäinen määrä.

On hyvä muistaa, että jos taitettu indeksi ei olisi tullut silloin kun se tuli, meillä tänä päivänä ei olisi niin paljon eläkeläisköyhiä.

Tämän järjestelmän kestävyydestä tähän puoliväli-indeksiin liittyen: Niin kuin tuossa sanoin, Eläketurvakeskus on tehnyt laskelmia myös puoliväli-indeksiin liittyen, niitä ei vaan ole hyvin laajalti julkaistu. Ja niin kuin tohtori Olli Pusa lausunnossaan kirjoitti, puoliväli-indeksi pitkän ajan keskiarvona ei mitenkään vaarantaisi yksityissektorin työeläkkeiden rahoitusta. Eläkerahastojen määrä kasvaisi ja pysyisi suhteessa eläkemenoihin lähes nykyisellä tasolla. Myös julkisen sektorin osalta tilanne on samanlainen. Eli lukuja on jo käytettävissä.

17.31 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on syytä sanoa, että tässä entinen kansanedustaja Kimmo Kiljunen ja sadat ja tuhannet muut ihmiset ovat tehneet tarpeellisen ja välttämättömän työn.

Olen hyvin pahoillani siitä, että suuresti arvostamani Eläketurvakeskus kertoessaan omista tutkimuksistaan eläkeläiskotitalouksien tulokehityksestä syyllistyi kyllä pahasti virhearvioon ja väärään tulkintaan. Hehän nimittäin sanoivat ensi alkuun tiedotteessaan, että eläkeläiskotitalouksien tulot ovat kehittyneet myönteisesti. Se perustui siihen tosiasiaan, että viimeisinä vuosina on jäänyt eläkkeelle kiihtyvässä määrin ihmisiä, jotka parempituloisina ja pidempään eläkemaksuja maksaneina saavat parempaa eläkettä. Sitten siellä otettiin vielä pääomatulojenkin kehitys huomioon. Tämä havainto ei vastaa näiden 1 000 euron työeläkkeellä, vähän päälle, vähän alle, olevien ihmisten todellisuutta, ja se on herättänyt paljon katkeruutta. Siksi olen tyytyväinen, että valiokunta on ottanut tämän ongelman esille, mutta pettynyt siitä, että tälle ei olla tekemässä mitään.

17.32 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta on tehnyt asiallista työtä tämän kansalaisaloitteen käsittelyssä. Kuten tässä keskustelussa on tullut esille, tämä on tärkeä asia, mutta kaikista pienituloisimpien eläkeläisten köyhyyteen ei kyllä tällä taitetulla indeksillä pystytä puuttumaan, vaan päinvastoin se parantaisi keskituloisten ja suurituloisten eläkeläisten tilannetta. Ei sekään tietenkään väärin ole, mutta meidän huolemme on se, miten kaikista pienituloisimpien tilannetta voidaan helpottaa.

Keskustalle on tärkeää ollut aina nimenomaan perusturvan parantaminen. Kansaneläke luotiin aikanaan tähän maahan, takuueläkettä on pystytty korottamaan kahteen otteeseen. Ja kun tehtiin kilpailukykysopimusta ja sen vastapuolena oli myös veronkevennyksiä, niin hallitus piti huolen, että myös eläkeläisten verotusta kevennettiin. Kun täällä nyt oppositio parjaa tätä indeksien jäädyttämistä, niin täytyy muistuttaa, että taisi löytyä teidän kaikkien vaaliohjelmista se sama indeksien jäädytys.

17.33 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta on yksimielisesti ottanut vastuullisen kannan ja esittää tämän aloitteen hylkäämistä. Kuten valiokun-

nan puheenjohtaja totesi, se hyödyttäisi eniten suurituloisimpia eläkeläisiä. Pidän perusteltuna myös valiokunnan oppositiopuolue-edustajien esittämää ja tukemaa pontta toimintaohjelmasta eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi.

Edustaja Tanukselle haluaisin todeta, kun hän väitti, ettei mitään päätöstä mietitä ja lasketa 50 vuoden päähän, että kyllä esimerkiksi ilmastonsuojelua koskevia päätöksiä mietitään ja pitääkin miettiä vielä pitemmällä aikavälillä. Eikä ylipäätänsä missään sellaisessa asiassa, joka on laskennallisesti arvioitavissa useiden vuosikymmenien päähän, ole vastuullista perustaa nyt tehtäviä päätöksiä toiveajatteluun [Puhemies koputtaa] siitä, että tulevina vuosikymmeninä tapahtuu joku mukava ihme.

17.34 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite nostaa esiin tärkeitä asioita, ja valiokunta on mietinnössään ottanut aloitteeseen vastuullisen ja kestävän kannan. Tätä taustaa ja yhteisymmärrystä vasten on hieman vaikea ymmärtää tätä SDP:n ja muun opposition tekemää vastalausetta, koska valiokuntahan toteaa, että nämä ongelmat ovat olemassa. Valiokunta toteaa myös muutamia aivan konkreettisia keinoja, millä niitä ongelmia voitaisiin korjata. Mitä siinä siis on selvittämistä? Onko aivan välttämätöntä kopioida sosiaalidemokraattisen puoluekokouksen laatima esitys tästä asiasta sellaisenaan ja vain vaihtaa paikalle puoluehallituksen sijaan hallitus? Onko siinä loppujen lopuksi mitään järkeä? Toivoisin ennemmin esityksiä, mistä otetaan kestävästi rahat näiden jo tiedettyjen epäkohtien korjaamiseen jo tiedetyillä keinoilla.

17.35 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän se on niin, että sosiaalidemokraatit nyt pelastavat itse asiassa tämän kansalaisaloitteen käsittelyn. Meidän vastalauseemme, kiitos sosiaali- ja terveysvaliokunnan, on erinomainen kannanotto tähän eläkeläisköyhyyteen, ja sen rinnalla on sitten myöskin halu tarttua pientä työeläkettä saavien aseman parantamiseen. Meillä on lähes 900 000 minun mielestäni pientä työeläkettä saavaa kansalaista, jotka ansaitsevat parempaa.

Tulen puheenvuorossani ensimmäiseksi esittelemään tätä Eläkkeensaajien Keskusliiton tuloeroja tasoittavaa mallia, joka varmaan parantaisi nimenomaan pientä työeläkettä saavien asemaa ja olisi tulokehityksen kannalta solidaarinen.

Ilman tätä demarien juttua tämä olisi ihan hengetön ja köyhä tarina.

17.36 **Jaana Laitinen-Pesola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaista eläkejärjestelmää on aina kehitetty hyvin vastuullisesti ja siinä on huolehdittu tästä sukupolvien välisestä eläkelupauksesta. Jos tätä indeksiä nyt muutettaisiin, se kyllä tarkoittaisi sitä, että nuorille annettu eläkelupaus siinä samassa petettäisiin. Me tarvitsemme siis ihan muunlaisia keinoja kuin indeksin palauttaminen, jos ja kun halutaan laittaa kuntoon näitten pienempien eläkkeiden tason korjaaminen, ja tämä on kyllä myös tasa-arvokysymys.

17.37 **Kari Uotila vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeudenmukaisuutta tarvitaan monella tasolla. Sitä tarvitaan tulonsaajaryhmien kesken, ja aloitteen tekijät ovat olleet oikeassa, että pyrkivät turvaamaan eläkeläisten tulotason, seuraamaan palkansaajien tulotasoa, mutta vertailut ovat aina keskiarvoja, ja niitä sotkee muun muassa se, että tällä hetkellä noin 400 000 palkansaajaa on työttömyyden takia ilman palkkatuloja, ja meillä on aina työttömyyttä paljon. Oikeudenmukaisuutta pitää hakea sitten tulonsaajaryhmien kes-

ken, ja on aivan oikein kiinnitetty — mietinnössä mutta ennen muuta vastalauseessa — huomiota eläkeläisköyhyyteen. Jos 200 000 eläkeläistä on EU:n määrittelemän köyhyysrajan alapuolella, se on todellinen ongelma. Tietysti myöskin ikäpolvien keskeisestä solidaarisuudesta on kysymys, kun tästä eläkeindeksistä ja eläkepolitiikasta puhutaan. Sen vuoksi näihin kaikkiin kolmeen haasteeseen mielestäni kyllä tämä vastalause vastaa parhaiten.

17.38 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten tässä mietinnössä todetaan, indeksin muuttaminen kasvattaisi merkittävästi suuria eläkkeitä. Pientä työeläkettä saaville työeläkeindeksin muutoksella ei lyhyellä aikavälillä olisi sanottavia vaikutuksia. Aivan kuten tässä mietinnössä oikein tämä todetaan, se on täyttä faktaa. Ihmettelen suuresti, kun täällä moni demari on puhunut siitä suureen ääneen, että nyt pitäisi tämä ongelma ratkaista. Pienille eläkeläisille tästä hommasta ei ole mitään hyötyä. Suuret hyötyvät. Kun olen kuntavaalikampanjan tiimoilta kiertänyt monessa, monessa paikassa viime aikoina, ihmiset ovat olleet pettyneitä, kun heille selviää vasta nyt, että ei se pieniin eläkkeisiin vaikuta mitään.

Samahan koskee tupopöytää. Täällä valitetaan pieniä eläkkeitä. Miten ne pienet eläkkeet syntyvät? Kun on pienipalkkaisia ihmisiä, tulopolitiikassa sovitaan aina prosenttiperusteisesti, suuripalkkaiset hyötyvät eniten, pienipalkkaiset eivät saa juuri mitään. Siellähän tämä koko systeemin ydin on. Demarit valittavat täällä suureen ääneen meille, että kun tämä on meidän vika ja meidän vika. Tupopöydässä jos te kantaisitte sen pientä palkkaa saavan ihmisen puolta, [Puhemies koputtaa] niin siitä olisi suurempi hyöty ja tätä ongelmaa ei olisi.

17.39 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä kansalaisaloite on arvokas ja tärkeä, ja minusta on hyvin tärkeää se, että voimme parantaa pientä työeläkettä ja kansaneläkettä saavien asemaa. Eläkkeensaajien ostovoima on turvattava.

Arvoisat hallituspuolueet, nythän on niin, että tietopalvelun laskelmien mukaan tänäkin vuonna pieni- ja keskituloisten eläkkeensaajien ostovoima laskee. Ostovoima laskee. Siksi oli hyvin ikävää, että hallituspuolueet nyt kyllä lopullisesti käänsivät pieneläkeläisille selkänsä, kun eivät hyväksyneet tätä sosiaalidemokraattien tärkeää esitystä. Ja olin hyvin hämmästynyt, kun huomasin, että tänään on tullut sitten tiedotetta hallituspuolueiden valiokuntavastaavilta, jotka kertoivat, että eläkeläisten taloudellisen aseman arviointi tulisi jatkossa osaksi budjettiesitystä. No hyvä, se on hyvä esitys! Sosiaalidemokraatit ovat halunneetkin, että näin näitä arvioidaan, mutta jos hallitus olisi nyt tehnyt niin ja arvioinut, varmasti esimerkiksi hallituspuolueet olisivat antaneet tässä tukensa sille, [Puhemies koputtaa] että näiden pienten työeläkkeiden ostovoimaa on parannettava.

17.40 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mikä tuska ja huuto on oppositiolla, kun ollaan yhtä mieltä! Ettekö te voi nyt sanoa ääneen, että ollaan yhtä mieltä? Tämä aloite ei ollut vastaus pienituloisille eläkeläisille. Ettekö te voi myöntää, että olimme yhtä mieltä mietinnössä, jossa on mustaa valkoisella, että muin toimin täytyy pureutua pienituloisten eläkeläisten asiaan?

Mutta kun te aiotte tehdä analyysiä ja selvitystä — hallitus on jo sen tehnyt. Me tiedämme, että on pienituloisia eläkeläisiä. Siksi olemme nostaneet takuueläkettä, siksi nostamme sitä ensi vuonna, se on meille tärkeää. Me emme tarvitse enää selvitystä, teille se ehkä

on ollut epäselvää. Me haluamme toimia. On hyvä, että omaishoidon tukea kehitetään, omaishoitajia tuetaan, hoivapalveluista huolehditaan. Ja se, mikä on meille tärkeää, on se, että valtiovarainministeriö on aloittanut toimet, että jatkossa olisi budjetin yhteydessä arvio siitä, miten kaikki budjetin toimet vaikuttavat esimerkiksi eläkeläisiin. Näin me voimme paremmin käsitellä budjettia. Tämä työ on käynnissä. Te ehkä saatoitte selvittää sitä, mutta sitä ei viety eteenpäin. Milloin olette [Puhemies koputtaa] olleet hallituksessa korottamassa takuueläkettä? Eli pysytään nyt tässä tosiasiassa, että hallitus toimii ja te aiotte vasta [Puhemies koputtaa] selvittää — jälkijunassa, sanon minä.

17.42 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kansalaisaloitteen huoli on aiheellinen, ja siksi minä kannatan vastalauseen 1 lausumaehdotusta. Lausumassa mainitun toimenpideohjelman laatimisen yhteydessä voidaan kaikki mahdolliset vaihtoehdot selvittää perusteellisesti ja kokonaisvaltaisesti.

Edustaja Sarkomaa peräänkuulutti täällä tekoja. No, kyllä hallitus on tehnyt tekoja, mutta hallituksen teot ovat kyllä lisänneet eläkeläisköyhyyttä. Eläkeindeksin jäädytys, palvelumaksujen korotukset, lääke- ja matkakorvausten heikennykset ovat kaikki tekoja, jotka ovat heikentäneet pienituloisten eläkeläisten tilannetta. Pieni takuueläkkeen korotus, jota täällä nyt on kovasti hallituksen puolesta hehkutettu, on kyllä näillä hallituksen säästöpäätöksillä hyvin nopeasti syöty.

17.43 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo tämän asian lähetekeskustelun yhteydessä tässä salissa oli vahva konsensus kahdesta asiasta:

Ensimmäinen oli se, että näissä eläkekysymyksissä sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus toteutuu viimeistä piirtoa myöten, ja sen tämä valiokunnan mietintö kyllä toteaa hyvin ansiokkaasti. Kiitos valiokunnalle siitä.

Toinen konsensus liittyi siihen, että täällä haluttiin laajalla rintamalla puuttua eläkeläisköyhyyteen. Sen takia onkin nyt ihmetys, että kun oppositio esittää, että luotaisiin toimenpideohjelma, jolla puututtaisiin eläkeläisköyhyyteen tässä ja nyt, niin tämä ei hallitukselle kelpaa. Kun lähetekeskustelussa oli koko salissa, jokaisella puolella, vahva konsensus sen puolesta, että nyt pitää puuttua tähän eläkeläisköyhyyteen, ja oppositio esittää toimenpideohjelmaa, niin minkä takia tämä ei hallitukselle käy? Ovatko tässä nyt takana vain arvovaltasyyt, että ette voi olla opposition kanssa samaa mieltä?

17.44 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kansalaisaloitehan kumpuaa siitä turhautumisesta, mitä moni eläkeläinen tuntee. Kimmo Kiljunen on taitava sanankäyttäjä, ja hänen kirjansa otsikko on puhutteleva: "Eläkeläisten taitettu itsetunto". Ikäihmisethän kokevat, että yhteiskunta kohtelee heitä vain taakkana ja kulueränä eikä arvosta kokemusta, joten tässä indeksivaatimuksessa kyse ei ole vain rahasta vaan siitä, että eläkeläisiä ei kohdella täysivaltaisina kansalaisina, joiden kanssa neuvotellaan, joita kuunnellaan ja joita kunnioitetaan. Tässä yhteiskunnallinen asenne vaatii korjausta.

Suomessa erityisen arvokasta on sukupolvien keskinäinen solidaarisuus. Mikään ikäluokka ei ajattele omaa etuansa vaan aina tulevien polvien parasta. Niinpä ikäihmiset auttavat lapsiaan ja lapsenlapsiaan ja vastaavasti me työssä käyvät olemme suostuneet heikentämään omia eläke-etujamme tulevan kestävyysvajeen helpottamiseksi. Jääköön tästä keskustelusta vastakkainasettelun sijasta vahva muistutus siitä, että Suomen erityinen vah-

vuus on [Puhemies koputtaa] sukupolvien välinen yhteisyyden tunne. Se on kestävä silta menneisyydestä tulevaisuuteen.

17.45 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on tullut hyviä puheenvuoroja. Sanoisin kuitenkin oppositiossa myös demareille, että te olette paljon puhuneet ja kyselleet puoliväli-indeksin perään: tässä olisi nyt kuitenkin tehty ehdotus, jossa olisi mahdollista konkreettisesti tarttua siihen, ei vain puhua puoliväli-indeksistä vaan lähteä sitä kannattamaan.

Eläketurvakeskus tekee arvioita muutaman vuoden — käytännössä kolmen vuoden — välein erinäisistä markkereista ja indikaattoreista. Silloin kun lähdetään tämmöiseen indeksimuutokseen, niin on ilmiselvää, niin kuin tohtori Pusakin esitti, että sitä arvioitaisiin muutaman vuoden välein, ehkä viiden—kymmenen vuoden välein. Mutta niin kuin sanottu, Eläketurvakeskus tuo tätä arviota automaattisesti kolmen vuoden välein.

On tärkeää tehdä isoja muutoksia nopeasti eläkeläisköyhyyden [Puhemies koputtaa] parantamiseksi, pienten työeläkkeiden ja työkyvyttömyyseläkkeiden nostamiseksi, mutta pitemmällä tähtäimellä [Puhemies koputtaa] myös indeksimuutosta tarvitaan.

17.46 **Eero Suutari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkeläisköyhyys on se asia, mistä soisin keskusteltavan.

Tästä indeksimuutoksesta en lähtisi sen enempää sanomaan kuin sen, että jos sitä muutetaan, se automaattisesti Eläketurvakeskuksen mukaan nostaa sitten työntekijöiden ja työnantajien eläkemaksuja, ja se taas vähentää suomalaista työtä. Tämä on ihan selvä asia. Nyt tämä kansalaisaloitteessa ehdotettu Eläketurvakeskuksen mukaan nostaa 6 prosentilla työeläkemaksuja. Kun me teimme justiinsa viime kaudella eläkeuudistuksen, jolla sitten saatiin tämä kohtuullistettua, että tätä kasvua ei synny, niin tämä purkaisi taas sinne kasvun tielle työnantajien eläkemaksun.

17.47 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokainen ikäihminen on ansainnut säällisen toimeentulon, jolla raha riittää hyvin sekä ruokaan että lääkkeisiin. Eläkeläisköyhyys ja pienituloisuus ovat todellisia ongelmia, joihin pitää ne ratkaisut löytää. Paras tapa tietenkin kaikkein pienituloisimpien eläkkeensaajien aseman parantamiseksi on ne mainitut takuueläkkeen korotukset ja kansaneläkkeen tason parantamiset, mutta ne eivät yksin riitä. Myöskin verotuksen keventäminen on tehokas keino toimeentulon parantamiseen, vaikkakaan ei ihan kaikkein pienituloisimpia auta.

Hyvä tapa on myöskin palvelumaksujen ja maksukattojen alentaminen, lääkekorvausten tason parantaminen, asumistuen ja eläkkeensaajan hoitotuen kehittäminen. Nämä ovat kyllä aivan päinvastaisia keinoja, miten hallitus on toiminut. Tässäkin on taas niitä uusia syitä, miksi tämmöinen eläkeläisköyhyyteen puuttuva ohjelma olisi syytä saada aikaiseksi.

Sitten ihmettelen hiukan näitä perussuomalaisten huutoja. Me sosiaalidemokraatit tietenkin toteutamme sitä politiikkaa, mitä puoluekokouksessa linjaamme. Nousevatko esimerkiksi perussuomalaisten ehdotukset sitten jostain hatusta? Tämä on aika kummallista. Itse ainakin kunnioitan puoluedemokratiaa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän vielä seuraavat vastauspuheenvuorot: Elomaa, Sarkomaa ja Kiljunen. Ja sen jälkeen puhujalistaan.

17.48 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä nostettiin esille niitä toimenpiteitä, jotka helpottaisivat eläkeläisten asioita: pieneläkeläisten sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksujen kohtuullistaminen, lääkkeiden ja matkakustannusten omavastuun kohtuullistaminen. Nämä ovat erittäin hyviä asioita, ja niitä pitää todella miettiä. Heti kun taloustilanne vähänkin paranee — nythän valoa jo näkyy — näitä pitää todella ruveta toteuttamaan.

Jos ajatellaan yli 80-vuotiaita, niin eläkejärjestelmää ei silloin ollutkaan, heille eläkettä ei juurikaan ole kertynyt eikä niille, jotka 15-vuotiaana menivät töihin ja olivat jo melkein kymmenen vuotta töissä ennen kuin eläkettä alkoi kertyä. Täytyy sanoa, että kun minä jostain tilastosta luin, että 40 prosenttia leipäjonoissa olevista olisi eläkeläisiä, niin olen kyllä aika järkyttynyt tästä ja sitä mieltä, että kyllä hallituksen tähän täytyy tarttua nyt vahvasti, [Puhemies koputtaa] sitten heti, kun tilanne paranee.

17.49 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erinomaista, että tämä aloite nosti esille eläkeläisköyhyyden asian, joka on vahvasti hallituksen agendalla. Tekoja tarvitaan enemmän, niitä ei ole riittävästi. On hyvä, että olemme yhtä mieltä tästä aloitteesta ja myöskin siitä, että tekoja tarvitaan tämän eläkeläisköyhyyden poistamiseksi, eli samaa mieltä ollaan.

Erityisesti olen huolissani täällä pääkaupunkiseudulla sen lisäksi kaikkein pienituloisimmista eläkeläisistä, myös pientä työeläkettä saavista — usein he ovat yksin asuvia naisia. Meillä on erittäin korkeat asumiskustannukset Helsingissä ja vielä palvelumaksut tulevat päälle. Pidän erittäin hyvänä, että hallitus on aloittanut sen työn, että säädetään kotihoidon palvelumaksuista. Niiden piti tulla silloin, kun tuli vanhuspalvelulaki. Silloin oli sosiaalidemokraattinen ministeri, se maksulaki jäi tekemättä, ja nyt se on tosi tärkeää. Ei saa olla niin, että kun ikäihminen asuu kotona, kukkaro tyhjennetään [Puhemies koputtaa] palvelumaksuilla. Eli näistä palvelumaksuista pitää todellakin säätää. Hyvä, että hallitus on nyt tämän työn aloittanut.

17.50 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen myös itse erittäin tyytyväinen tähän kansalaisaloitteen käsittelyyn valiokunnassa. Teimme erittäin hyvän ja laajakantoisen selvitystyön, jossa selvittelimme myös erilaiset indeksiratkaisut ja muut vaihtoehdot, joita tähän asiaan liittyy. Siltä osin voimme varmaan olla kaikki tyytyväisiä tähän, minkä seurauksena saimme tähän asiaan myös yhteisen näkökulman.

Mutta se toinen puoli tästä asiasta on tämä toimenpideohjelma, jossa oikeastaan haluamme myös kuvata sitä, että sekä tämän hallituskauden aikana että aikaisemminkin, mutta varsinkin tämän kauden aikana, eläkkeensaajien köyhyys on lisääntynyt ja toimeentulo heikentynyt. Siihen ovat vaikuttaneet muun muassa kansaneläkeindeksin leikkaukset ja palvelumaksujen nousut ja muut vastaavat. Se on myös vaikuttanut siihen, että vaikka takuueläkettäkin on nostettu, niin todellinen ostovoima kuitenkin laskee 2 prosenttia. Kaikki ne asiat on hyvä tehdä näkyviksi [Puhemies koputtaa] ja sen pohjalta tehdä toimenpideohjelma, joka kääntää tämän suunnan oikeaan suuntaan, elikkä vähennämme köyhyyttä ja pienituloisuutta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten mennään puhujalistaan.

17.51 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa työeläkeindeksin muuttamisesta täydeksi ansioindeksiksi esitetään, että eläkkeet noudattaisivat kokonaan palkkojen kehitystä. Aloite sinänsä koskee vain työeläkkeitä eikä siis sellaisenaan paranna kansaneläkettä tai takuueläkettä saavien tilannetta. On hyvä, että tämä pitkään, vuosia, puhuttanut asia on nyt käsitelty eduskunnassa perusteellisesti ja selvitetty mahdollisuudet sen toteuttamiseksi.

Ikäihmisten köyhyys on todellinen ongelma. Eläkeläisistä 13 prosenttia on pienituloisia, saman verran kuin koko väestössä keskimäärin. Eläkeläisköyhyyttä on kuitenkin hyvin paljon ja eniten yksin asuvien joukossa. Kaikkein eniten pienituloisia eläkeläisiä on yli 75-vuotiaiden yksin asuvien joukossa, joista joka neljäs, 25 prosenttia, on pienituloinen. Yksin asuvista naisista jopa 27 prosenttia on pienituloisia. Tilastotieto siitä, että eläkeläisten ostovoima on keskimäärin hieman eurooppalaista keskitasoa parempi tai että tuloerot eläkeläisten välillä ovat meillä EU:n keskitasoa pienemmät, ei pienituloisen eläkeläisen tilanteessa paljon lohduta.

Hallitus on leikannut tänä vuonna kansaneläkeindeksiä 0,85 prosentilla ja on lisäksi jäädyttänyt indeksin seuraavaksi kolmeksi vuodeksi. Tämä leikkaus kohdistuu pienimpiin etuisuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin, esimerkiksi kansaneläkkeeseen ja eläkkeensaajan asumistukeen. Jo viime vuonna hallitus antoi etuuksien tason laskea 0,4 prosenttia, kun kansaneläkeindeksi painui miinukselle. Tilanne tulee nyt heikkenemään, kun hallitus on vieläpä jäädyttänyt indeksin seuraavaksi kolmeksi vuodeksi. Vaikka kustannukset siis nousisivat, eivät esimerkiksi kansaneläkkeet nouse mukana. Tätä kaikkein pienituloisimmilta leikkaamista me sosiaalidemokraatit emme voi hyväksyä.

Eläkeläisköyhyys ja pienituloisuus ovat todellisia ongelmia, joihin on löydettävä ratkaisut. Paras tapa kaikkein pienituloisimpien eläkkeensaajien aseman parantamiseksi on takuueläkkeen korottaminen ja kansaneläkkeen tason parantaminen. Myös verotuksen keventäminen on tehokas keino parantaa toimeentuloa, vaikka se ei kaikkein pienituloisimpia autakaan. Hyvä tapa pienituloisen eläkeläisen aseman parantamiseksi on myös palvelumaksujen ja maksukattojen alentaminen, lääkekorvausten tason parantaminen, asumistuen ja eläkkeensaajan hoitotuen kehittäminen — siis aivan päinvastoin kuin hallitus on toiminut.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa esitetään työeläkettä saavien ostovoiman merkittävää parantamista. Esitetyllä ansioindeksoinnilla työeläkkeet nousisivat Eläketurvakeskuksen selvityksen mukaan jopa työssä käyvien sopimuspalkkoja nopeammin. Työeläkkeen nousua sopimuspalkkoja nopeammin ei voine pitää tarkoituksenmukaisena. Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittääkin mietinnössään aloitteen hylkäämistä.

Me sosiaalidemokraatit yhdymme valiokunnan mietintöön muuten, mutta katsomme, että siinä ei puututa riittävästi eläkeläisköyhyyteen ja pienituloisten eläkeläisten toimeentulon turvaamiseen. Eläkeläisköyhyys ja pienituloisuus on tunnistettava, ja eläkeläisten aseman helpottamiseksi tarvitaan ratkaisuja, joilla kohtuullinen toimeentulo voidaan turvata. Niin kuin täällä on jo kuultu, me sosiaalidemokraatit tulemme jättämään asiasta oman vastalauseemme, jossa esitämme lausumaa, jonka mukaan hallituksen tulee laatia nopeasti toimenpideohjelma eläkeläisten pienituloisuuden ja eläkeläisköyhyyden ratkaisemiseksi. Lausuman mukaan eduskunta edellyttäisi, että hallitus laatii nopeasti toimenpideohjelman eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi. Erityistä huomiota siinä tulisi kiinnittää ikääntyneiden naisten ja pieniä työeläkkeitä saavien asemaan. Osana kokonaisuutta selvitettäisiin myös vaihtoehdot kansaneläkkeen tasokorotuk-

sen tekemiseksi ja verotuksen muuttamiseksi sekä eläkkeensaajien asumistuen, palvelujen ja palvelumaksujen vaikutus. Ohjelma tulisi tuoda eduskunnan käsittelyyn vieläpä tämän vuoden syksyllä.

Arvoisa puhemies! Kun eläkepolitiikkaa pohditaan, tulee asiaa tarkastella pitkällä perspektiivillä, sekä historiaan että tulevaisuuteen katsoen. Kaikki sukupolvet saavat eläkettä maksujaan enemmän. 1940-luvulla syntyneet saavat elinaikanaan työeläkettä noin viisinkertaisesti itse maksamiinsa maksuihin nähden, 90-luvulla syntyneet — omien lasteni ikäluokka — saavat kaksinkertaisen määrän. Työeläkemaksujen osuus oli 70-luvulla noin 5 prosenttia palkasta, kun ne tänä päivänä ovat lähes 25 prosenttia. Työikäisiä oli 60-luvulla kahdeksankertainen määrä eläkeikäisten määrään nähden, kun tänä päivänä työikäisiä on enää kolminkertainen määrä, tulevaisuudessa alle kaksinkertainen määrä. Meidän lapsillamme ja heidän lapsillaan siis eläkevastuita riittää. Onkin äärimmäisen tärkeää, että eläkerahastot ovat silloin varmasti riittävät.

Kansalaisaloitetta on perusteltu sillä, että eläkerahastot olisivat ylirahastoineet tuleviin eläkevastuisiin nähden. Eläketurvakeskuksen ennusteet ovat viime vuosina perustuneet 3,5 prosentin tuottoon, mutta rahastot ovat usein tuottaneet enemmän, vuonna 2015 peräti 5,2 prosenttia. Eläkerahastojen tuottojen taivaalla on kuitenkin tummia pilviä. Taloustieteilijät ennustavat, että matalien sijoitustuottojen aikakausi muuttuu pysyväksi. Eläkerahastot eivät ehkä kasvakaan odotetusti.

Valiokunnan käsittelyssä tarkastelimme myös aloitteen dynaamisia vaikutuksia kansantaloudelle, joita on kovasti peräänkuulutettu. Dynaamisia vaikutuksia on olemassa, mutta niistä huolimatta ennen pitkää ollaan tilanteessa, jossa kuitenkin eläkemaksuja jouduttaisiin nostamaan tai eläkkeitä leikkaamaan. Sama koskee arvioita siitä, jos työeläkeindeksiä muutettaisiin hieman palkkapainotteisempaan suuntaan, esimerkiksi 70—30-malliksi nykyisen 80—20-mallin sijaan tai puoliväli-indeksiksi. Ennen pitkää silloinkin olisi edessä eläkemaksujen nostaminen tai eläkkeiden leikkaaminen.

Me emme voi käyttää eläkerahastoja harkitsemattomasti, jottei käy niin, etteivät ne riittäisikään eläkevastuisiin vaan tulevia eläkkeitä jouduttaisiin leikkaamaan tai eläkemaksuja reippaasti nostamaan. Rahastojen kasvua tulee kuitenkin seurata ja päätöksiä tehdä sen mukaan. Meidän tulee toimia oikeudenmukaisesti sekä nykyisten että tulevien eläkkeensaajien kannalta: jos rahastot tuottavatkin arviota enemmän, muutetaanko silloin eläkeindeksiä palkkapainotteisempaan suuntaan vai lasketaanko eläkemaksuja?

Eläkeläisköyhyys ja pienituloisuus ovat kuitenkin todellisia ongelmia, joihin on löydettävä ratkaisut. Hallituksen onkin syytä aloittaa ohjelman laatiminen eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi heti ja perua ikäihmisten toimeentuloa heikentävät päätöksensä, joita on kovin paljon. Jokainen ikäihminen on ansainnut säällisen toimeentulon, ettei tarvitse miettiä sitä, ostaako ruokaa vai lääkkeitä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Yleiskeskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 17.59.

Keskustelua jatkettiin kello 18.40.

Puhemies Maria Lohela: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. Palataan yleiskeskustelun pariin.

18.40 **Eero Suutari kok:** Arvoisa puhemies! Eläkeindeksin muuttamista koskevasta aloitteesta sanottiin valiokunnassa, että se kasvattaisi merkittävästi suuria eläkkeitä. Aloite ei siis paranna pienempiä eläkkeitä saavien asemaa. Sellaisille eläkeläisille, jotka ovat pääosin kansaneläkkeen tai takuueläkkeen varassa, ei aloitteesta ole mitään hyötyä. Kenen etua aloitteella sitten ajetaan? Valiokunta toteaa myös, että vaikeimmassa asemassa olevien eläkeläisten asemaa parannetaan tehokkaammin nostamalla kansaneläkettä tai takuueläkettä. Pelkästään pientä työeläkettä saavien asemaa voidaan valiokunnan näkemyksen mukaan parantaa esimerkiksi huolehtimalla asiakasmaksujen sekä lääkkeiden ja matkakustannusten omavastuiden kohtuullisuudesta sekä riittävästä asumisen tukemisesta.

Yleisesti, kuten tässä kansalaisaloitteessakin, luullaan, että eläkkeensaajat ovat itse maksaneet eläkkeensä. Tämä ei kuitenkaan tarkkaan ottaen pidä paikkaansa. Tämän päivän eläkeläisten työeläkkeistä kolme neljäsosaa rahoitetaan niiden työeläkemaksuilla, jotka ovat tänä päivänä työnantajina tai töissä. Loppuosa eli neljännes eläkemaksuista katetaan eläkerahastojen sijoitustuotoilla sekä siirtämällä itse pääomaa eläkkeiden maksuun.

Työnantajien työeläkemaksu oli 60-luvulla, eläkkeen alkuajoilla, noin 5 prosenttia palkkasummasta. Kun itse aloitin työnantajana vuonna 83, maksoin työeläkettä työntekijöiden palkkasummasta noin 11 prosenttia. Työntekijältä ei tuolloin peritty mitään. Lähes joka vuosi sen jälkeen on tullut uusi korotus maksuihin. Nyt työnantaja maksaa eläkkeitä lähemmäs 20 prosenttia ja työntekijältä peritään pyöreästi 5 prosenttia. Noilla tilitetyillä eläkemaksuilla maksettiin suuremmalta osin jo silloin eläkkeellä olevien eläkkeitä, ja pienemmältä osin ne rahastoitiin. Näin se on edelleen, kuten aiemmin totesin. Rahastoinnin varassa ei pitkälle pärjätä, vaikka rahastot sinänsä näyttävät suurilta. Tarvitsemme lisää työpaikkoja ja ihmisiä tekemään töitä.

Arvoisa puhemies! Eläketurvakeskuksen mukaan esimerkiksi 40-luvulla syntyneet — kuten Kiljunen itse — saavat noin viisi kertaa, ja vielä 70-luvulla syntyneet noin kaksi kertaa enemmän eläkkeitä kuin mitä heidän työnantajansa tai he itse ovat reaalisesti maksaneet. Meillä on jo nyt eri sukupolvien välillä merkittävä ero maksettujen eläkkeiden ja saatujen eläkkeiden välisessä suhteessa.

Eläkejärjestelmää luotaessa maksut olivat pieniä ja ilmeisesti odotettiin, että ihmisen elinikä on vakio, syntyvyys pysyy suurena ja työpaikkojen määrä kasvaa jatkuvasti. Näin ei kuitenkaan jatkunut. Sovittiin siitä, että työeläkemaksuja korotetaan suunnitellusti. Tarkoitus on kaikille osapuolille hyvä. Meillä on oltava oikeudenmukainen sukupolvien välinen ymmärrys, että eläkkeisiin vaikuttavat ratkaisut tehdään reilusti ja erityisen pitkällä tähtäimellä.

Arvoisa puhemies! Kilpailukyvyn kannalta liiallisiin korotuspaineisiin saatiin helpotusta viime kaudella, kun päätettiin, ettei anneta työeläkejärjestelmän romuttaa suomalaista työtä jatkuvilla korotuksilla. Sen sijaan tehtiin päätös, että tehdään enemmän töitä, kun kerran elinaika ja samalla myös eläkkeelläoloaika kasvavat. Jos hyväksymme kansalaisaloitteen, tulisi Eläketurvakeskuksen mukaan eläkemaksuihin jälleen uhka yli 6 prosentin korotuksista. Sellaisessa tilanteessa pyyhkiytyisi kerralla pois viime kauden eläkesopimus-

ten hyöty. Olisi huomionarvoista, että Suomen tärkeimmillä kilpailijamailla eläkemaksut ovat huomattavasti pienempiä tai ne ovat kokonaan vapaaehtoisia.

Arvoisa puhemies! Eläkkeet on suunniteltu vanhuuden turvaksi. Niillä maksetaan vanhuuden tarpeellinen elintaso ja kulutus. Nykyinen työeläke on sovittu niin, että indeksit turvaavat kohtuudella toimeentulon. Paljon huonompi on tilanne heillä, joilla ei ole takanaan pitkää työuraa. Pienimmät eläkkeet ovat yrittäjillä sekä heillä, jotka saavat kansan- tai takuueläkettä. Mutta jos yritysten ja työntekijöiden maksamista eläkemaksuista syntyy liikaa rahastokertymiä, olen sitä mieltä, että se on palautettava niille, jotka ovat sen maksaneet.

18.46 **Jukka Gustafsson sd:** Arvoisa puhemies! Kiitos Kimmo Kiljuselle ja kansalaisaloitteen tekijöille. Näen kyllä niin, että tämä lopputulos on osavoitto aloitteentekijöille. Miksi? Siksi, että se nosti eläkeläisköyhyyden ja pienituloisuuden yhteiskunnalliseen keskusteluun. Toiseksi, koska — kiitos sosiaalidemokraattien — tämä aloite on myös johtamassa tuloksiin. Sanon suoraan, että ilman sosiaalidemokraattien vastalausetta tämä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö olisi ollut ja on mielestäni hengetön ja vajaa. Kansalaisaloite jättää mielestäni ison jäljen tuleviin eläkekeskusteluihin. Viimeinen sivu odottaa vielä kirjoittajaansa ja päätöksentekijöitään. Näen, että tässä nyt on yksi erä menossa.

Olisin toivonut, että ylijohtaja Tarmo Pukkilan ja vakuutusmatemaatikko Olli Pusan näkemykset tästä puoliväli-indeksiin siirtymisestä olisi otettu vakavammin käsittelyyn. Puhuin lähetekeskustelussa siitä, että minä olen puhunut vuosia ja kirjoittanut vuosia siitä, että pitää siirtyä asteittain kohti puoliväli-indeksiä. Olen siis tukenut Eläkkeensaajien Keskusliiton näkemystä siitä, että siirrytään asteittain 30—70-, 40—60-puoliväli-indeksiin. Sitten se on vielä siis sellainen, hei, että sen kustannusvaikutusten on arvioitu olevan noin kolmasosa tästä täydestä palkkaindeksistä eli noin 100 miljoonaa euroa.

Nyt viime vuoden viimeisellä neljänneksellä eläkeyhtiöitten tuotto oli 4 miljardia euroa, se yllätti kaikki tahot. Sanon tämän vain sen takia, että näittenhän tuottoarviot, tuottoprosentit, ovat tällaista nousu- ja laskuliikettä, mutta niin kuin Thomas Piketty, joka on siis tuleva taloustieteen nobelisti, kirjassaan kirjoitti, todennäköisesti kuitenkin nämä tuottoprosentit globaalisti tulevat olemaan 3:n, 4:n, jopa 5 prosentin tasoa, koska sijoitetaan kiinteistöihin, ja tiedämme, mitkä ne tuottoprosentit ja odotusarviot siellä ovat. [Teuvo Hakkaraisen välihuuto]

No, olen tyytyväinen siitä, että tässä sosiaalidemokraattien vastalauseessa on nostettu vahvasti esille pientä työeläkettä saavien tilanne. Esitetään kansaneläkkeen ja työeläkkeen yhteensovitusta, sillä voidaan lieventää. Näin pientä työeläkettä saavat saisivat sen lisäksi jonkin verran nykyistä enemmän kansaneläkettä. [Toimi Kankaanniemen välihuuto] Lisäksi verotuksen eläketulovähennyksen nostamista tulee jatkaa niin, että pieni- ja keskituloisten eläkeläisten ostovoima kasvaa. Minusta se varsinainen olennainen asia on tietysti tämä toimenpideohjelma eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi, mutta sen rinnalla ikääntyneitten naisten ja pieniä työeläkkeitä saavien aseman parantaminen on olennaista tässä demarien vastalauseessa. Pieniä työeläkkeitä saavien asema.

Itse ajattelen näin, että vähintäänkin ne 900 000 pientä työeläkettä saavat ansaitsisivat ja ansaitsevat myöskin paremman korotuksen näihin omiin pieniin työeläkkeisiinsä. Ja olen iloinen siitä, että sosiaalidemokraatteja lähellä oleva Eläkkeensaajien Keskusliitto on esittänyt tällaisen indeksijärjestelmän korotusmallin, joka vielä kaiken lisäksi olisi tuloeroja kaventava. Se koostuu kiinteästä prosenttitarkistuksesta ja sen päälle tulevasta kiinteästä

euromääräisestä osasta. Korotusvarasta esimerkiksi kaksi kolmasosaa menisi euromääräiseen tarkistukseen ja yksi kolmasosa prosenttitarkistukseen. Ja tiedättekö mitä? Eetun, joka on eläkeläisten tällainen yhteisjärjestö, teettämän Huomisen kynnyksellä -tutkimuksen mukaan tämä EKL:n indeksimallin tavoite sai valtavan kannatuksen puoluekantaan, ikään tai muuhunkaan taustamuuttujaan katsomatta. Kaikista vastanneista 86 prosenttia oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. Minä halusin nostaa tämän EKL:n indeksimallin esille sen takia, että näen ja tulkitsen — oman näkemykseni mukaan, ja myöskin SDP:n puoluekokouksessa puoluekokousedustajana olleena — myöskin tämän nyt meidän vastalauseessamme olevan näkemyksen ja ehdotuksen siitä, että näitä pieniä työeläkkeitä pitää kohentaa ja parantaa, niin, että siihen on löydettävissä myöskin tällainen solidaarisuutta ja oikeudenmukaisuutta lisäävä vaihtoehto.

Sitten haluan ihan lopuksi sanoa, että minua on tämän keskustelun aikana vaivannut — niin kuin jo lähetekeskustelussa — se, että tätä kansalaisaloitetta kritisoidaan voimakkaasti siitä, että se suosii suurituloisia. [Toimi Kankaanniemi: Niin se tekee!] Sen väitteen voi ja saa esittää, ja näin voi käytännössä tapahtuakin, mutta sen takia on mahdollista kehittää tällainen malli, jota nyt EKL on esittänyt. Ei meidän tarvitse pidättäytyä näihin malleihin ja rakenteisiin, jotka nyt on. Minusta se on tietysti eduskunnan asia nyt ensisijaisesti korjata takuueläkkeen ja kansaneläkkeen korotuksen kautta kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten asemaa. Työeläkeindeksi on niin kuin oma juttunsa. Minun mielestäni on raukkamaista kritisoida tavallaan niistä lähtökohdista indeksijärjestelmän kehittämistä, että se olisi jotenkin niin kuin kiveen hakattu malli. Sitä voidaan kehittää. — Kiitoksia.

18.54 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä kansalaisaloite työeläkeindeksin palauttamisesta ei kyllä sisällä juurikaan näkemystä ylisukupolvisuudesta. Kun tiedämme Suomessa syntyvyyden olevan heikkoa ja ikäluokkien nykyisin pienempiä kuin eläkkeelle siirtyvät ikäluokat, ei tätä kansalaisaloitetta kyllä pysty näilläkään perusteilla, maalaisjärjelläkään, tukemaan. Täytyy muistaa, että Suomessa eläkerahastojärjestelmä on osa julkista taloutta ja sitä kautta se on kytköksissä kaikkeen julkisen talouden kestävyyteen ja siihen keskusteluun. Jos me alamme käyttämään eläkerahastoja aloitteessa esitetyllä tavalla, johtaisi se valtiovarainministeriön arvion mukaan siihen, että julkisen taloutemme vaje kasvaisi 1,7 prosenttiyksikköä. Tämä johtaisi julkisen talouden säästöihin.

Lisäksi on huomioitava, että — kuten keskustelussa on tullut esille — aloite ei puutu itse asiassa parhaalla mahdollisella tavalla kaikista pienituloisimpien eläkeläisten asemaan, heidän asemaansa, joille ei ole kertynyt työeläkettä vaan jotka ovat kansan- ja takuueläkkeen varassa, kaikista pienimpien eläkkeiden. Keskustalla on ollut aina historiallinen rooli näiden perusturvan varassa olevien tukien parissa, niin kansaneläkkeen rakentamisessa kuin takuueläkkeen rakentamisessa, tulihan se aikanaan keskustajohtoisen hallituksen toimesta, ja sitä on saatu jälleen kahteen kertaan korotettua erittäin vaikeassa taloustilanteessa.

Kansalaisaloite itse asiassa parantaisi eniten suuri- ja keskituloisten eläkeläisten asemaa eikä varmaan aloitteen tekijöidenkin tavoitteena olleiden kaikista pienimpien eläkeläisten asemaa. Lisäksi se on ongelmallinen sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden kannalta, ja pienituloisten eläkeläisten asemaa täytyykin pystyä parantamaan toisin keinoin.

18.57 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En voi sille mitään, mutta minua häiritsee se keskustelu, mitä täällä käydään, että toisaalta luetellaan kau-

heasti, että eläkkeensaajien asemaa pitää parantaa ja täytyisi tehdä toimia tässä ja nyt ja sitten kun SDP esittää, [Toimi Kankaanniemen välihuuto] että niitä toimia tehtäisiin tässä ja nyt ja parannettaisiin eläkkeensaajien ostovoimaa ja parannettaisiin pientä työeläkettä saavien asemaa, niin sitten sanotaankin, että "ei, ei, ei tämä meille kelpaa". Eli missä ovat ne teot nyt, kun se teon paikka on? [Kari Kulmalan välihuuto] Sitä minä kysyn, arvoisa puhemies. Valitettavasti ne teot ovat nyt tällä hallituksella toisensuuntaiset. Veroero palkansaajaan nähden synnytettiin, ja nyt kun oppositiossa käytimme varmaan sata puheenvuoroa, niin nyt eläkkeensaajatkin saivat vähän veronkevennystä, mutta se veroero jäi, ja, kuten sanottu, tietopalvelussa teetimme laskelman, jonka mukaan pieni- ja keskituloisten eläkkeensaajien ostovoima tänä vuonna tippuu. Nyt on tekojen paikka. Te voitte äänestyksessä tukea tätä SDP:n eriävää mielipidettä tai vastalausetta.

18.58 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä aikaisemmissa puheenvuoroissa hallituksen edustajat ovat kyllä moneen otteeseen kertoneet niistä konkreettisista toimenpiteistä, (Pia Viitanen: Mistä konkreettisista?) joita tällä hallituskaudella on tehty kaikista pienituloisimpien eläkeläisten turvaksi. Se, että takuueläkettä on kahteen kertaan pystytty korottamaan, on kyllä historiallinen teko. Kilpailukykysopimuksesta on puhuttu useissa keskusteluissa paljon, ja sosiaalidemokraatitkin myös tällaisen sopimusyhteiskunnan kannattajina varmasti kilpailukykysopimuksen takana ovat ja toivottavasti myös sen takana, että hallitus omilla toimillaan kevensi myös eläkeläisten verotusta osana kilpailukykysopimusta. Sikäli olisi kyllä tärkeää, että pystyttäisiin katsomaan tässä asiassa eteenpäin ja miettimään sitä, kuinka me pystymme turvaamaan nuorille sukupolville kantokyvyn, että pystytään maksamaan kaikki eläkkeet tulevillekin sukupolville. Se vaatii tähän maahan työtä. [Salissa pyydetään vastauspuheenvuoroja]

Puhemies Maria Lohela: Olen noteerannut kyllä kaikki vastauspuheenvuoropyynnöt, ja kaikki ne myönnetään.

18.59 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajatoverit Gustafsson ja Viitanen ovat olleet eduskunnassa 90-luvulta lähtien ja muistavat varmasti sen, miten sosiaalidemokraattien johdolla on taitettu indeksi luotu ja leikattu kansaneläkkeen pohjaosa ja niin edelleen, mutta minä äänestin niitä vastaan aina, ja se on näin. Tällä kaudella tämän hallituksen toimesta todellakin on takuueläkettä nostettu, kerran nostettu yli 20 euroa kuukaudessa. Toinen korotus on päätetty ja tulossa. Viime vaalikaudella, kun te olitte vallassa, ei tehty yhden yhtäkään: [Eduskunnasta: Eikö tosiaan?] Eläkeläisten asemaa ei parannettu. Taitettua indeksiä te ette ole korjanneet. Vuoden 2011 hallitusohjelmassa oli maininta, että taitetusta indeksistä tehdään selvitys. Ministeri Urpilainen sen teetti, ja kun se valmistui, niin pani sen hyllyyn ja unohti sinne. Koko asia unohtui teiltä.

19.00 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on todella mielenkiintoista, jos tässä hallituspuolueet tosissaan uskovat, että he tekevät historiallisen hyvää politiikkaa eläkkeensaajien kannalta. Kannattaisi tulla sinne Tammelantorille tai Hervantaan kuuntelemaan, mitä mieltä kansa on ja mitä mieltä eläkkeensaajat ovat tämän hallituksen politiikasta.

Tuon veroeron mainitsin äsken, täysin vastoin vaalilupauksia eläkkeensaajien verotus eriarvoistettiin palkansaajaan nähden. Vaikka tulee korotuksia takuueläkkeeseen, laskel-

mien mukaan ne leikkautuvat pois, koska indeksejä leikataan samaan aikaan ja ostovoima heikkenee. Leikkauksia on tullut lääkekorvauksiin, on tullut lisää asiakasmaksuja.

Ihan oikeasti, entistä useampi eläkkeensaaja tulee minulle sanomaan sen, mitä täällä on usein toistettu, että pitää valita, kummasta tinkii, ruuasta vai lääkkeistä. Tässä sitten on tämä teidän politiikkanne historiallisuus, mistä te täällä ylvästelette, ja minun mielestäni se on tavatonta.

Kyllä teillä on mahdollisuus toimia tässä ja nyt. Edustaja Kankaanniemi, te ja kumppanit, te voisitte joskus itse kantaa vastuuta, itse tehdä tekoja, itse tehdä tässä ja nyt, [Puhemies koputtaa] ja sitä minä peräänkuulutan.

19.01 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin hallitus on tehnyt politiikkaa, joka on vaikuttanut aivan positiiviseen suuntaan. Kun edustaja Pia Viitasen puolue oli aikoinaan hallituksessa viime kaudella, työttömyys kasvoi toistasataatuhatta ihmistä ja ihmisten taloudellinen tilanne heikkeni hurjaa vauhtia ja valtionvelka kasvoi. Nyt on käännetty kampea toiseen suuntaan. Työtä on tullut ihmisille enemmän, työttömyys laskee hiljalleen. On selvä asia, ettei mitään silmänkääntötemppua ole olemassa, että kaikki kääntyy mustasta valkoiseksi hetkessä, ei tietenkään. Esimerkiksi matalapalkka-alojen tilanne tässä maassa, aivan samoin kuten pienten eläkkeiden tilanne — on aivan selvä, että henkilöllä, joka on matalapalkka-alalla töissä, on myös pieni eläke. Kun teidän edustamanne puolueen edustajat istuvat siellä työmarkkinajärjestöjen pöydissä, minkä tautta te ette hoida tätä matalapalkka-alaa? Te hoidatte sen niillä keinoin, että suuripalkkaiset saavat prosentilla aina enemmän ja pienipalkkainen jää aina ilman, muutaman roposen varaan. Te itse täällä päivittelette sitten tilannetta, että miksi asia on näin. Minkä tautta te ette itse tee niitä hommia silloin kun pitää? Te vain päivittelette tilannetta, että kas näin kävi. (Jukka Gustafsson: Kyllä porvareilla on parempi suhde EK:hon, joka maksaa palkat!)

19.02 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kurkatkaa sinne meidän vaihtoehtobudjettiimme. Sieltä löytyy muun muassa laskelmat siitä, kuinka viime kaudella tuloerot kavenivat hallituksen poliittisten päätösten seurauksena ja kuinka tällä kaudella ne kasvavat johtuen muun muassa siitä, että hallituksella on, kappas vain, varaa esimerkiksi laskea kaikkein hyväosaisimpien verotusta. Jos teillä on varaa laskea kaikkein hyväosaisimpien verotusta, eikö teillä nyt hyvänen aika ole varaa huolehtia vähän heikommasta ja pienemmästäkin ihmisestä? Ei, te teette leikkauksia esimerkiksi perusturvaan, ja se on minusta toden totta väärin.

Minä kysyn teiltä yhden kysymyksen — en saa siihen nyt vastausta, mutta kysyn silti: kun te voitte toimia tässä ja nyt, miksi te ette voi yhtyä siihen SDP:n vaatimukseen, että nyt parannetaan pientä työeläkettä ja kansaneläkettä saavien asemaa ja että tehdään tällainen ohjelma, jolla eläkeläisköyhyyttä vähennetään? Vastatkaa, olkaa hyvä: mikä estää tähän yhtymästä, kun teillä on kerran varaa hyvätuloisten veronkevennyksiin?

19.03 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yleensä en lähde väittelemään, koska se ei johda täällä salissa oikeastaan kovinkaan usein yhtään minnekään, mutta nyt on pakko sanoa, että sosiaalidemokraatit, te hurskastelette nyt todella kovin. Taitettu indeksi on ollut voimassa Lipposen hallituksen myötä yli 20 vuotta. Te ette ole muut-

taneet sitä, vaikka te olette olleet hallituksessa sen aikana monta kertaa. Mutta ei ole muutettu yhtään minnekään.

Lisäksi nämä asiat, mitä me olemme hallituksen toimesta täällä luetelleet, mitkä pitää muuttaa heti, kun tämä taloustilanne paranee, ovat juuri näitä: lääkekattoa, matkakustannuksiin täytyy puuttua... Elikkä nämä takuueläkeläiset ja kansaneläkeläiset, pieneläkeläiset yleensä, heti me puutumme kun on mahdollisuus. Takuueläkettä on nostettu, nostetaan kaksi kertaa tämän hallituksen aikana. Se ei ole tarpeeksi, mutta se on pieni muutos. Puoliväli-indeksistä pitää tehdä selvitys ja katsoa, kuinka siihen mahdollisesti voitaisiin päästä ja olisiko se hyvä. [Puhemies koputtaa] Siitä täytyy selvitys tehdä, se on monta kertaa sanottu täällä.

19.05 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaalidemokraatit ovat tulleet tähän istuntoon tänään rakentavasti, aivan kuten myös valiokuntakäsittelyssä tämän asian yhteydessä. Olemme yhtyneet tähän kansalaisaloitteeseen, siihen perimmäiseen kysymykseen elikkä siihen, että työeläkeindeksiin ei tule muutoksia. Olemme halunneet puuttua eläkeläisköyhyyteen ja pientä työeläkettä saavien ihmisten toimeentuloon [Jukka Gustafsson: Eikö ole hieno asia!] ja olemme myös tekemässä erilaisia toimenpide-esityksiä, jotka esittelen tuossa seuraavassa puheenvuorossani. Sen takia minusta on ollut todella hämmentävää se, että nyt täällä hyökätään sosiaalidemokraattien kimppuun — aivan kuin me olisimme tehneet jotakin tämän hallituskauden aikana. [Hannu Hoskonen: Mehän kerrottiin, mitä te olette tehneet!] Tosiasia on se, että hallitus on nimenomaan heikentänyt pienituloisten eläkkeensaajien toimeentuloa: kansaneläkeindeksit ovat miinusmerkkisiä, ja — kun täällä on peräänkuulutettu takuueläkkeen nousua — tosiasia on se, että näitten indeksileikkausten seurauksena myös takuueläke heikkenee 2 prosenttia [Hannu Hoskonen: Takuueläke nostaa eläkettä!] ja 1 000 euron [Puhemies koputtaa] työeläkettä saavien ostovoima heikkenee yli prosentin.

19.06 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä täytyy sanoa, että demarien linja on kyllä aivan käsittämätön. Puhutaan indekseistä, joiden vaikutus saattaa olla eläkkeeseen... En tarkkaa summaa tiedä, mutta puhutaan 1—2 eurosta. Kun takuueläkettä neljäkymppiä nostetaan, takuuvarmasti jää plussalle. Tässä hommassa, kun tätä aloitetta nyt käsitellään, on vähän sama maku: te olette antaneet ihmisille kuvan, että tällä hoidetaan pienten eläkeläisten ongelmat kuntoon. Ei varmasti hoideta. Ja teidän monet kuntavaalikentillä olevat kannattajanne hämmästyvät, että eikö se nostakaan heidän eläkettään. Ei varmasti nosta. Tämä palvelee suurten eläkeläisten etuja, niiden isojen ihmisten etuja, joilla on rahaa jo ennestäänkin. Sitähän te olette aina ajaneet. Miksi te ette tupopöydissä ole hoitaneet sitä pienen palkansaajan asiaa? Siellähän se pitää hoitaa eikä tässä salissa. Tulopolitiikka kuuluu ihan selkeästi työmarkkinapöytiin, siellä sen olla pitää, ja kannatan sitä lämpimästi itsekin työntekijöiden organisaatiossa toimineena. Sinne se kuuluu, mutta minkä tautta te täällä sitä valitatte, kun teillä on ollut kaikki avaimet käsissä kymmeniä vuosia?

19.07 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tätä keskustelua kuunnellessa aika surulliseksi tulee: Edelleen palaan siihen, että kun tästä asiasta lähetekeskustelu käytiin, tässä salissa oli herttaisen syvä yksimielisyys siitä, että nyt tarvitaan Suomessa toimenpideohjelma siitä, miten me pystymme helpottamaan pienituloisten elä-

keläisten arkea — herttaisen kova yksimielisyys. Nyt kun sitä esitetään, että laaditaan tämmöinen toimenpideohjelma, niin se ei hallitukselle käy, niin ettei tässä nyt kannatta kyllä oppositiota syytellä siitä, että me pidämme ne samat sanat, mitä sanoimme myös lähetekeskustelussa.

Tosiasia nyt vain on, että kun katsotaan eläkeläisten arkea, niin pienituloisilla ihmisillä — eläkeläisillä ja myös työtä tekevillä — ostovoima heikkenee tämän hallituksen päätöksen perusteella — ostovoima. Se, että tulee neljäkymppiä takuueläkkeeseen lisää, ei paljon lohduta siinä vaiheessa, kun asiakasmaksuja on nostettu 33 prosentilla, mihin meni se neljäkymppiä jo aika moneen kertaan.

19.08 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että sosiaalidemokraatit ovat vastuullisella linjalla tämän kansalaisaloitteen kanssa ja valiokunnassa ovat rinta rinnan puolueet tehneet hyvää työtä sen suhteen, että tällaista ylisukupolvista eroa ei voida Suomessa aikaansaada.

Mutta kyllä tässä keskustelussa kuitenkin tulee esille tiettyjä perustavanlaatuisia näkemyseroja siitä, keitä ovatkaan ne kaikista pienimmät eläkeläiset, pienituloisimmat eläkeläiset — kyllä ne ovat niitä kansaneläkeläisiä, takuueläkeläisiä. [Jukka Gustafsson: Ei varmasti olla erimielisiä siitä, ei varmasti olla!] Takuueläkeläisten asemaa on parannettu kahteen otteeseen — kahteen otteeseen. Kyllä se on historiallinen saavutus.

Te puhutte jatkuvasti työeläkkeiden parantamisesta. Se on varmastikin aivan tärkeä asia, mutta valitettavasti ne eivät kuitenkaan ole niitä kaikista pienimpiä eläkeläistuloja.

Niinpä pidän tärkeänä sitä, että valiokunta on tehnyt hyvää työtä, ja tämä valiokunnan mietintö kansalaisaloitteeseen on kuitenkin yksimielinen.

19.09 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Takuueläkettä on nostettu, ja se on hyvä asia, [Toimi Kankaanniemi: Ei viime kaudella!] mutta tosiasia on kuitenkin eduskunnan tietopalvelun mukaan, nämä laskelmat osoittavat, että se käteenjäävä summa, ostovoima, takuueläkkeen nostamisesta huolimatta on miinusmerkkinen, [Eduskunnasta: Niin!] ja kun siihen lisää sitten kaikki muut heikennykset, jotka koskevat pienituloisia, sairaita, ikääntyneitä ihmisiä — asiakasmaksut, palvelumaksujen nostamiset, erilaisten matkakulukorvausten heikentyminen ja asumistuen leikkaukset, kaikki tämäntyyppiset asiat — ne vaikuttavat näitten pienituloisten eläkkeensaajien toimeentuloon.

Me haluamme olla aidosti vaikuttamassa siihen, että me rakennamme yhdessä toimenpideohjelman siihen, että tämä suunta kääntyisi toiseen suuntaan, ja sitä me haimme aidosti ja hyvällä tahtotilalla valiokunnassa, että hallituspuolueet olisivat lähteneet siihen mukaan [Puhemies koputtaa], mutta hallituspuolueilla [Puhemies koputtaa] ei ollut sitä tahtotilaa, minkä takia me teimme sen yksin.

Puhemies Maria Lohela: No niin, seuraavaksi edustaja Kankaanniemi, ja sitten mennään takaisin listaan.

19.11 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri ilmoitti tässä taannoin, että hallitus paneutuu näihin syrjäytymisen ja köyhien asioihin, ja minä luotan siihen, mutta en luota sosiaalidemokraatteihin kyllä valitettavasti yhtään, koska teidän tekonne ovat niin synkät eläkeläisten osalta. Viime kaudella te leikkasitte työeläkeindeksiä. Sen olisi kuulunut nousta 1,5 prosenttia, te leikkasitte 1,2 prosenttiyksikköä

siitä pois [Välihuuto] ja annoitte 0,4. Työeläkeläiset kärsivät, kaikki työeläkeläiset kärsivät tästä. Nyt ei tällaista olla tekemässä. Nyt tietysti, kun hinta- ja kustannustaso on muuttunut miinusmerkkiseksi, indeksi toimii niin kuin indeksi aina toimii. Teiltä on vain kauniita lupauksia, mutta ne ovat jyrkästi ristiriidassa teidän kaikkien tekojenne kanssa, [Välihuuto] ja te nyt hurskastelette, niin kuin edustaja Elomaa juuri sanoi — pelkkää hurskastelua. Tehkää se ohjelma nyt, mitä tarjoatte meille, eikä vain lausumia. [Jukka Gustafsson: Ottakaa rauhallisesti!]

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustaja Viitanen.

19.12 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, miten sanoisin sen kohteliaasti, mutta kyllä minusta tuntuu, että näiden kahden vuoden jälkeen perussuomalaiset ovat ehkä se viimeinen taho, joka voi syyttää ketään siitä, että puhutaan toista ja tehdään toista. Sehän on suorastaan legenda tuolla, kun kuuntelee kansalaisia, että kuinka ihmeessä perussuomalaiset [Välihuuto] voivat tehdä täysin päinvastaista politiikkaa kuin ne puheet olivat ennen vaaleja, täysin päinvastaista, tulee Kreikka-paketteja eli Soini ykkösiä ja milloin mitäkin, aivan toisin. [Toimi Kankaanniemi: Te olette syyllisiä siihenkin!] Ei olla pienen työmiehen, ei pienen työnaisen asialla, puhemies, ei kerta kaikkiaan olla.

Mutta, puhemies, miksi pyysin tämän puheenvuoron: Minusta oli mielenkiintoista, että edustaja Elomaa täällä sanoi, että nyt pitää tehdä selvitys siitä, miten tätä indeksiä voisi kehittää ja mitkä ovat sen vaikutukset, joten minä nyt [Puhemies koputtaa] kysyn teiltä, eikö olisi sitten viisasta puhua omalle ministeri Mattilalle, kelle nämä asiat kuuluvat, ja esittää, että hän ministerinä tekee tämän selvityksen ja katsoo, miten sitä indeksiä voitaisiin ehkä muuttaa tai mitä tälle pitää tehdä, ja sitten toisi sen tänne eduskunnalle. Eli näillä puheilla minä olisin ainakin valmis jäämään nyt odottamaan, että tässä lähitulevaisuudessa ministeri Mattila tällaisen toisi, [Puhemies koputtaa] ja uskoisin, että tällaiset terveiset voisivat tästä salista hänelle mennä.

Puhemies Maria Lohela: Ja takaisin puhujalistalle.

19.13 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Viitaselle sanoisin, että vaikka hän onkin huolissaan kreikkalaisten eläkkeistä, niin täällä puhutaan nyt suomalaisten eläkkeistä.

Kuten lähetekeskustelussa totesin, on voitava säilyttää luottamus eläkkeiden maksamiseen kaikissa tilanteissa, myös luottamus niihin 30 vuoden kuluttua maksettaviin eläkkeisiin on oltava. Tämä luottamus on koetuksella jo nyt ilman mitään indeksien muuttamistakin. Tämän aloitteen käsittely oli siinä mielessä arvokasta, että kansalaisille tulee tässä selväksi, että eläkerahastot ovat itse asiassa vain puskuri, joka ei sellaisenaan riitä eläkevastuiden maksamiseen, vaan tarvitaan nyt ja vastaisuudessa työssä käyvien eläkemaksuja. Eläkerahastot ovat vain osa sitä eläkkeenmaksuvarantoa.

Valiokunta on mietinnössään huomioinut ongelmat eri eläkeläisryhmien tulojen riittävyydestä suhteessa elinkustannuksiin. Tätä tarkastelua toivoin lähetekeskustelussa, ja nyt se tarkastelu on tehty.

Todetaan myös se selvä tosiasia, että indeksien muutos hyödyttäisi itse asiassa eniten keski- ja suurituloisia ja että keinot pienituloisten eläkeläisten auttamiseen voivat olla pal-

jon tehokkaampia. Keinoja on esitetty, ja nyt on kysymys vain siitä, että niihin on löydettävä rahat. Olisi rehellistä esittää rahat näiden korjausten tekemiseen. Valtiontalous on miinuksella. Hallitus pyrkii parantamaan tämän maan työllisyyttä ja taloutta, siinä on konkreettisia keinoja tyhjien puheiden sijaan.

19.14 **Ritva Elomaa ps:** [Jukka Gustafsson: Tuleeko jotain uutta?] — Voi olla, katsotaan.

Arvoisa puhemies! Köyhyys on aina ongelmallista, kärsi siitä sitten kuka tahansa. Se aiheuttaa monenlaisia seurannaisvaikutuksia. Erityisen lohdutonta on kuitenkin eläkeläisköyhyys, sillä ikänsä tai vammansa vuoksi eläkkeellä olevat harvoin kykenevät parantamaan tulotasoaan esimerkiksi työtä tekemällä. Sen vuoksi eläkeläisten kokemaan köyhyyteen tulisi puuttua mahdollisimman pian. Haluan esittää kiitokset kansalaisaloitteen tekijöille siitä, että he ovat onnistuneet herättämään keskustelua hyvin paljon eläkeläisten toimeentulo-ongelmista ja suoranaisesta köyhyydestä.

Kansalaisaloitteen tiimoilta käyty keskustelu on kuitenkin jäänyt pitkälti ilman konkreettisia ehdotuksia tai malleja eläkeläisköyhyyden poistamiseksi. Aloitteen ehdottama palkkatasoindeksin käyttöönotto on todettu kestämättömäksi eläkejärjestelmän kannalta. Todella vähän on julkisuudessa kuitenkaan puhuttu erilaisten muutosvaihtoehtojen kokeilemisesta indeksiin. Voisiko esimerkiksi tämä niin sanottu 50—50-malli edistää paremmin eläkeläisten toimeentuloa? Ehkä. Siitä pitäisi mahdollisesti tehdä selvitys. Kuten Viitanenkin peräsi, niin henkilökohtaisesti sanon ja toivon, että sitä selvitettäisiin. Onko se hyvä tai huono, sitä ei voida vielä kannattaa, koska ei tiedetä, mitä se sisältäisi. Haluaisin tietää laskelmat. Kyseinen malli oli käytössä vuosina 77—95, kunnes Lipposen hallitus muutti sen nykyiseksi 80—20-malliksi. 50—50-malli turvaisi tasapuolisesti eläkkeiden kehityksen suhteessa palkkoihin ja kuluttajahintoihin. Tämänkaltaisia malleja voitaisiin kokeilla ja mallintaa ottaen huomioon eläkerahastojen oletettu tuotto. Näin tietäisimme, miten ne vaikuttavat eläkerahastoihin.

On totta, että erilaisia malleja on taannoin arvioitu. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä arvioi työeläkeindeksijärjestelmän mahdollisia muutostarpeita vuonna 2012. Tällöin todettiin, että eläkkeiden ja ansaittujen eläkeoikeuksien nykyinen tarkistusmenettely on toimiva eikä ole riittäviä perusteluja esittää siihen muutoksia. Kysyisin kuitenkin: eikö nyt olisi tarvetta harkita muutoksia, kun kolmasosa eläkkeensaajista, noin 430 000 ihmistä, on pudonnut köyhyysrajan alapuolelle? Nykyinen indeksi ei selvästi ainakaan ehkäise eläkeläisköyhyyttä.

On toki muitakin keinoja parantaa juuri pienituloisten eläkeläisten toimeentuloa. Tehokkainta olisi nostaa vielä lisää takuueläkettä ja kansaneläkkeen tasoa tai pohtia eläkkeiden verotuksen keventämistä. Takuueläkettä hallitus on nostanut tosiaan jo kerran, ja toinenkin kerta tulee, ja sanon suoraan, että perussuomalaiset ovat tätä asiaa vahvasti vieneet eteenpäin hallituksessa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä nostettiin esille myös niitä toimenpiteitä, jotka helpottaisivat juuri pienituloisia eläkeläisiä: sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen kohtuullistaminen sekä lääkkeiden ja matkakustannusten omavastuun kohtuullistaminen. Nämä ovat niitä asioita, mitä pitää nyt todella pohtia ja ottaa käyttöön heti, kun taloustilanne vähänkin kehittyy vielä suotuisampaan suuntaan, ja valon pilkahduksia siinä on jo nähtävissä. — Kiitos.

19.19 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Ajattelin omassa puheenvuorossani puuttua kahteen asiaan, niihin samoihin asioihin, joihin puutuin jo lähetekeskustelussa.

Ensimmäinen asia on se, että aina kun käsitellään tätä eläkekysymystä, kysymystä, jossa käsittelemme asiaa, joka vaikuttaa sukupolvien välillä ja useamman kymmenen vuoden päähän, niin keskeisenä periaatteena täytyy olla se, että sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus toteutuu viimeistä piirtoa myöten. Se on jo senkin takia tärkeää, että tulevat sukupolvet eivät ole tässä salissa puolustamassa oikeuksiaan. Mutta tästä salista saattaa löytyä heitä, jotka mieluusti tekisivät sellaisia ratkaisuja, jotka olisi helppo tässä päivässä tehdä — antaa hyötyä toisille, ja maksajat tulevat sitten myöhemmin.

Tähän liittyy myös se, että täällä on monesti keskusteltu näistä ennusteista. Se on totta, että aina ennusteisiin liittyy kysymysmerkkejä, toteutuvatko ne juuri niin kuin on ennustettu, mutta jos me jokaisessa asiassa alkaisimme tekemään niin, että emme ottaisi huomioon pidemmän aikavälin ennusteita, niin olisimme kyllä tuhon tiellä, jos tekisimme niin yleisesti talouspolitiikassa tai jos tekisimme niin silloin kun käsittelemme esimerkiksi ilmastonmuutosta, ja tässä on kysymyksessä sama asia — asiat, jotka vaikuttavat useamman kymmenen vuoden päästä, joten meidän on pakko arvioida niitä, ja yleensä on vielä turvallisempaa niin, jos arvioimme niitä jonkin verran pessimistisesti.

Nuoren sukupolven kannalta on vielä keskeistä se, niin kuin tässä aloitteessakin, minkä valiokunta on perustellusti käynyt läpi, että tässä mietinnössä todetaan, että ei voi olla niin, että yhä pienenevälle joukolle kasataan yhä suurempi taakka. Tähän on oikeastaan kaksi tekijää: toinen on se, että nuoremmat ikäluokat ovat nyt pienempiä kuin vanhemmat ikäluokat, ja toinen on se, että maailmalta löytyy valitettavia esimerkkejä ja tutkimustietoa siitä, että saattaa käydä niin, että ensimmäistä kertaa historiassa tämä sukupolvi, nuori sukupolvi, jää edellistä sukupolvea köyhemmäksi. Ensimmäistä kertaa maailmanhistoriassa saattaa käydä niin, että varallisuus sukupolvelta sukupolvelle ei nousekaan. Nuorempi sukupolvi jää köyhemmäksi, jolloin jokainen ymmärtää sen, että pienemmistä tuloista ei voi maksaa suurempaa taakkaa.

Kun tätä aloitetta käsitellään, ehkä kuvaavin ja avaavin kohta löytyy tästä mietinnöstä sivulta 4. Ajattelin tästä suoran lainauksen ottaa: "Menon lisäys" elikkä eläkemenon lisäys "tulee rahoittaa joko käyttämällä rahastoituja eläkevaroja taikka nostamalla eläkemaksuja. Rahastoitujen eläkevarojen käyttö pienentäisi niistä saatavaa tuottoa ja vähitellen kuluttaisi rahastoidut varat loppuun ja pakottaisi nostamaan maksuja merkittävästi. Eläkemaksujen nosto kasvattaisi veroastetta ja lisäisi työn sivukuluja eli nostaisi työllistämiskynnystä. Maksujen nosto kohdistuisi työssä käyviin ja erityisesti nuorempiin ikäluokkiin, joiden työuran aikainen maksurasitus nousisi. Indeksimuutos hyödyttäisi eniten 1940—1960-luvulla syntyneitä. Valiokunta ei pidä hyväksyttävänä sälyttää nuorempien ikäluokkien harteille aiempaa suurempaa maksurasitusta." Tähän kappaleeseen kiteytyy hyvin pitkälti se problematiikka, mikä tähän kansalaisaloitteeseen liittyy.

Arvoisa puhemies! Se toinen asia, josta ajattelin puhua, on myös se sama asia, jonka nostin esille jo lähetekeskustelussa ja joka silloin lähetekeskustelussa oli tässä salissa hyvin yksimielinen. Se liittyy tähän eläkeläisköyhyyteen.

On totta, että meillä on valtavan paljon eläkeläisiä, jotka elävät erittäin tiukoilla. Olisi tärkeää, että me täällä yhdessä pohtisimme niitä keinoja, joilla me pystyisimme heidän arkeaan helpottamaan. Onkin nyt suuri kummastus, että kun lähetekeskustelussa niin hallituspuolueen edustajilla kuin oppositiopuolueiden edustajilla oli yhteinen tahto tehdä toimenpideohjelmaa, että puututtaisiin tähän eläkeläisköyhyyteen, niin nyt, kun sitä toimen-

pideohjelmaa esitetään, se ei yhtäkkiä hallitukselle käykään. On perin surullista, ettei tässä Suomen juhlavuoden hengessä Yhdessä-teeman mukaisesti voitaisi yhdessä paneutua ratkaisemaan tätä ongelmaa. Ja on sanomattakin selvää, että tämän ongelman ratkaisu ei hoidu ainoastaan ja vain tämän hallituksen voimalla vaan se vaatii myös seuraavien hallituksien panosta. Olisi nyt ollut keskeistä, että juhlavuoden hengessä, niin kuin äsken totesin, olisimme yhdessä tähän ongelmaan puuttuneet ja lähteneet hakemaan ratkaisuja eläkeläisköyhyyden nujertamiseksi. Siinä keskeisiä toimenpiteitä täällä on jo esitetty, mutta ne nimenomaan liittyvät myös moniin niihin päätöksiin, joita me täällä eduskunnassa teemme: paljonko lääkkeet maksavat, mikä on ruuan hinta, mitkä ovat erilaisten palveluiden maksut, mikä on verotuksen taso ja niin edelleen. Monia asioita, jotka ovat ihan täällä meidän päätettävissämme, voisimme lähteä yhdessä pohtimaan ja tekemään sellaisen toimenpideohjelman, joka oikeasti tähän ongelmaan paneutuisi. Suuri sääli todella on, että hallituspuolueille tämä ei nyt käy. Varsinkaan, kun täällä äsken perussuomalaisten edustaja oli sitä mieltä, että tarvitaan selvitys tästä puoliväli-indeksistä. Näitä selvityksiähän kyllä maailman sivu on tehty, ja tähänkin asiaan tässäkin mietinnössä ja niissä asiantuntijalausunnoissa, joita valiokunta on saanut, otetaan kantaa.

Enemmänkin olisin nyt sitten sitä mieltä, että jos jotain selvityksiä pitäisi saada, niin selvitys siitä asiasta, minkä edustaja Gustafsson täällä nosti esille liittyen tähän Eläkkeensaajien Keskusliiton esitykseen, että siirtyisimmekin tästä kokonaan prosentuaalisesta tarkistuksesta osittain euromääräiseen tarkistukseen. Jos nyt perussuomalaiset ovat todella sitä mieltä, että jotain uusia selvityksiä pitää saada, niin ettekö te voisi nyt lyödä kättä päälle edustaja Gustafssonin ja Eläkkeensaajien Keskusliiton kanssa ja teettää selvityksen siitä, voitaisiinko siirtyä sellaiseen malliin, missä osa tästä indeksistä tarkistettaisiin prosentuaalisesti mutta suurempi osa euromääräisesti? Tämä mallihan ainakin alustavien selvitysten mukaan on hyvin kannatusta kerännyt ja myös todella pienentäisi tuloeroja. Nyt kun teillä on tästä asiasta vastaava ministeri, niin jos te olette nyt sanojenne mittaisia, olettaisin, että nyt sitten pikapuoliin tämmöisen selvityksen tilaatte. Siinä edustaja Gustafsson nosti ihan oikean asian esille.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun vielä totean sen, että todella näissä eläkeasioissa toivottavasti aina noudatetaan sitä, että sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus toteutuu. Toivon mukaan myös pääsisimme jo pikkuhiljaa paneutumaan yhdessä tähän eläkeläisköyhyyteen ja hakemaan ratkaisuja siihen.

19.27 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Joona Räsänen on pitänyt tässä salissa erinomaisia puheita niin lähetekeskustelussa kuin myös tässä ensimmäisessä käsittelyssä. Tässä salissa ei tietenkään pidetä turhia puheita, mutta mikäli haluaisin kuulla vain kaksi puhetta, olisivat juuri nämä äsken mainitut puheet sellaiset, jotka haluaisin kuulla tästä asiasta.

Kansalaisaloitteen tavoite on ollut hyvä. Meillä Suomessa eläkeläisköyhyys on erityinen ongelma, johon pitää puuttua, mutta tämän aloitteen keinot sen saavuttamiseksi ovat ikävä kyllä vääriä eivätkä olisi oikeudenmukaisia. Sen ovat huomanneet myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet, jotka ovat hylänneet kansalaisaloitteen. Väestörakenteen muutoksen johdosta eläkemenot nousevat edelleen tulevina vuosina, koska eläkettä saavien määrä kasvaa ja eliniän noustessa eläkettä maksetaan aiempaa pidempään ja alkavat eläkkeet ovat myös aiempaa suurempia. Samaan aikaan työssä käyvät ikäluokat pienene-

vät ja syntyvyys on aiempaa alhaisempaa. Heikko vanhushuoltosuhde tulee olemaan pysyvä ilmiö eikä vain suuriin ikäluokkiin liittyvä ohimenevä vaihe.

Suomen noin 1,4 miljoonasta eläkkeensaajasta lähes 200 000 elää EU:ssa käytetyn köyhyysrajan alapuolella. Mielestäni eläkeläisköyhyyttä torjuttaessa tärkeimpiä ovat kansaneläkkeen ja takuueläkkeen korotukset. Myös riittävä asumistuki, verotuksen keventäminen, erilaisten asiakasmaksujen ja lääkkeiden sekä matkakustannusten omavastuiden ja muiden etuuksien tasojen tarkastelu ovat avainasemassa, kuten tänään olemme monesti kuulleet.

Mikäli tämä aloite hyväksytään tai olisi valiokunnassakin hyväksytty, johtaisi se erittäin kauaskantoisiin seurauksiin. Ne tuntuisivat vielä vuosikymmenien päästä eläkejärjestelmässämme. Valiokunta on kuullut eri asiantuntijoita työssään, eikä olekaan mikään ihme, että lähes kaikki eläkejärjestelmien asiantuntijat ovat tyrmänneet tämän kansalaisaloitteen. Kansalaisaloitteesta hyötyisivät ennen vuotta 1970 syntyneet, ja sen jälkeen syntyneet tämän maksaisivat. Sellaista perintöä emme varmasti halua lapsillemme antaa, vaikka miten itsekkäitä olisimmekin.

Kun puhutaan meidän eläkejärjestelmästämme, on keskeistä ymmärtää sukupolvien välinen tilanne ja ennen kaikkea oikeudenmukaisuus. Epävarmuus on lisääntynyt nuorten työllisyydessä, ja he ovatkin arvioiden mukaan menossa taloudellisesti ja sosiaalisesti huomattavasti epävarmempaan työelämään kuin me vanhemmat aikoinamme. Monet selvitykset ovat kertoneet, että niin sanottu Y-sukupolvi on jäämässä ensimmäisenä sukupolvena historiassa edeltäjiään köyhemmäksi. Samaan aikaan nuorten taakka ikääntymisestä johtuvista kustannuksista tulee kasvamaan entisestään. Tämä on saatu aikaan edellisten hallituskausien päätöksillä. Joka tapauksessa nuorille ei enää saa lisätä suurempaa maksutaakkaa eläkkeistä.

Nykyinen järjestelmä takaa nuorille sellaisen kestävän kehityksen, mikä turvaa myös heidän eläkkeensä. Mikäli kansalaisaloite hyväksyttäisiin, se olisi jyrkässä ristiriidassa eri sukupolvien oikeudenmukaisuuden näkökulmasta, enkä ainakaan itse voi sitä hyväksyä. Eläkemaksua kerätään jatkuvasti samalla kun eläkevastuuta kertyy. Työssä olevilta kerättävistä maksuista valtaosa eli 86 prosenttia käytetään jo eläkkeellä olevien eläkkeiden maksuun ja osa rahastoidaan tulevia eläkkeitä varten. Tällä hetkellä työeläkkeisiin rahastoidut varat kattavat noin 28 prosenttia tähän asti kertyneistä eläkevastuista. Eläkemaksut ovat nousseet 90-luvun jälkeen reilusti, yli kolmanneksen. Tämä on merkittävä ero nykyisten eläkeläisten aikoinaan maksamien eläkemenojen suhteen. Alle 25-vuotiaiden mediaanitulot ovat myös pudonneet vuosien 2010—2014 aikana 6 prosenttiyksikköä. Samaan aikaan eläkeläisten mediaanitulot ovat nousseet selvästi. Kun tähän todetaan vielä eläkemaksujen vaikutus, niin voimme todeta, että nuoriso maksaa tällä hetkellä pienenevistä tuloistaan suurempaa eläkevelkaa. Mikäli kansalaisaloite hyväksyttäisiin, tulisi nuorison eläkemaksuja nostaa 6 prosenttiyksiköllä tai leikata eläkkeitä tulevaisuudessa. Ainakaan itse en halua tätä omille lapsilleni, vaikka miten itsekäs olisinkin. Tiedän, että nuoriso on jatkossakin valmis maksamaan ikäihmisten turvatusta vanhuudesta ja palveluista sekä eläkkeensaajien eläkkeistä oman osuutensa, mutta he ymmärtävät oikein hyvin, mikä on oikeudenmukaista ja mikä ei. Tämä on nimenomaan oikeudenmukaisuuskysymys.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten alussa totesin, meidän tulisi keskittyä niihin toimenpiteisiin, joilla on oikeasti vaikutusta eläkeläisköyhyyteen, ja parantaa pienituloisten eläkeläisten asemaa. Meidän tulee juhlapuheiden lisäksi huolehtia ihan oikeasti siitä, että pystymme torjumaan eläkeläisten köyhyyttä, mikä on todellinen ongelma yhteiskunnassam-

me hallituksien kokoonpanoista riippumatta. Päätöksien tulee kuitenkin olla aina inhimillisiä ja oikeudenmukaisia, ja niiden tulee perustua faktoihin. Eläkeläisten pienituloisuus on erityisen yleistä työkyvyttömyyseläkettä saavien alle 55-vuotiaiden ja yksin asuvien vanhuuseläkettä saavien eläkeläisten keskuudessa. Köyhyys on kasautunut erityisesti vanhemmille, yli 70-vuotiaille, yksin asuville naisille, jotka ovat hoitaneet lapsia kotona, joilla työeläkkeet ovat pieniä ja joiden pääasiallisena eläketulona ovat kansan- ja takuueläke. Heidän olosuhteitaan meidän tulee parantaa edellä mainitsemillani keinoilla. Mielestäni olisi myös hyvä selvittää, kannattaisiko siirtyä puoliväli-indeksiin ja kenelle siitä olisi hyötyä. Olen tästä puhunut jo omassa eduskuntavaalikampanjassani vuosia sitten.

19.34 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä kansalaisaloite työeläkeindeksin palauttamiseksi takaisin palkkatasoindeksiksi on mielestäni lähtökohdiltaan hieman kummallinen aloite, koska tässä asiassa ollaan kyllä niin rajusti jälkiviisaita, että oikein sieluani pistelee, mutta kerrankos se poliitikko joutuu sieluaan venyttämään.

Joka tapauksessa, arvoisa rouva puhemies, suomalainen eläkemaksujärjestelmä perustuu siihen, että työnantajat maksavat suurimman osan eläkevakuutusmaksuista ja työntekijä maksaa hieman vähemmän. 24,4 prosenttia on tuo koko eläkevakuutusmaksun määrä, josta työnantajan osuus on 17,95 prosenttia. Tähän on meidän eläkejärjestelmämme aina perustunut, ja järjestelmä on mielestäni hyvä. Tällä järjestelmällä on turvattu se, että meidän eläkevakuutusjärjestelmämme on ollut vakaa ja ennustettava, ja se on ollut myös työmarkkinajärjestöjen neuvottelupöydissä kohtuullisen helppo asia, kun sillä on jatkuvuutta elikkä ei ole tarvinnut epäillä, etteikö sitä jatkettaisi, eikä se ole tuonut myöskään neuvotteluissa yllätyksiä. Ihmisillä on oltava vahva luotto siihen, että tämä meidän järjestelmämme toimii. Se sinällään on jo merkittävä itseisarvo.

Tällä hetkellä työeläkkeisiin rahastoidut varat kattavat noin 28 prosenttia koko eläkevastuista, elikkä emme ole suinkaan sataprosenttisella katteella liikkeellä, eli sinnekin on vielä matkaa. Edustamme eurooppalaisessa eläkevakuutuskentässä niin, että emme ole ihan keskitasolla mutta olemme siellä hieman keskitason alapuolella, eli tämänkään suhteen älkäämme vielä rintoihimme lyökö ja ylpeätä esittäkö, koska emme ole parhaita, toki hyvällä tasolla kuitenkin.

Sille, että tämä valiokunnan mietintö oli yksimielinen, annan erittäin suuren arvon. Demareilla on tähän jätetty tämä aloite, jonka mukaan pitäisi tehdä taas selvitys. Varmaan selvityksiä tässä talossa tehdään enemmän ja vähemmän, mutta niillä ei mielestäni ole sen suurempaa arvoa kuin lähinnä poliittisen omantunnon silittelyä siitä, miksi jätettiin aikanaan työt tekemättä. Tosiasiahan on se, aivan kuten tässä mietinnössä sanotaan, että indeksin muuttaminen kasvattaisi merkittävimmin suuria eläkkeitä, pientä työeläkettä saaville työeläkeindeksin muutoksella ei lyhyellä aikavälillä olisi sanottavaa vaikutusta. Tämähän on aivan yks yhteen, kuten on tulopoliittisissa neuvotteluissa eli tupo-neuvotteluissa tuolla työnantajien ja työntekijöiden pöydässä: Kun siellä demarit ovat vetäneet käytännössä vuosikymmeniä näitä neuvotteluja, niin tämähän on juuri aiheuttanut tämän tilanteen, mikä Suomessa tällä hetkellä on. Kun pienipalkkainen ihminen saa vähän palkkaa, on itsestäänselvyys, että hän saa myös pientä eläkettä. Eihän siinä ole kahta sanaa, se menee juuri näin. Ja sitten te täällä, hyvät demarikollegat, itkette, kun pienten eläkkeiden tilanne on tämmöinen Suomessa. Teillä on vuosikymmeniä ollut mahdollisuus vaikuttaa asiaan, mutta mitään ei ole tehty. Tässä me nyt olemme.

Se, että suomalaisten eläkeläisten tilanne on taloudellisesti mennyt erittäin vaikeaksi, johtuu aika pitkälti siitä, että me olemme keskittäneet ja tehneet kaikkemme, että ihmiset saataisiin muuttamaan kasvukeskuksiin, hyödyntämään sitä suurta, teidän pelkäämäänne, kapitalistia, joka tästä marjasadosta poimii varmasti leijonanosan.

Otetaan kaksi esimerkkiä:

VVO on teidän hallinnassanne oleva vuokrayhteisö, [Teuvo Hakkaraisen välihuuto] joka nappaa valtavat tulot vuokralaisilta, kerää ne valtavina vuokrina ja sitten jakaa teidän ammattiyhdistysliikkeelle valtavina osinkoina. Onko se oikein? Minun mielestäni se ei ole oikein. Jos te aidosti haluaisitte ajaa sen köyhän ihmisen asiaa, tehän pudottaisitte vuokria — tekisitte vuosisadan teon siinä. Nyt te täällä hurskastelette sillä, onko tämä aloite oikein vai väärin. [Jukka Gustafsson: Olen samaa mieltä!] Minun mielestäni tässä asiassa pitäisi toimia silloin, kun pitää toimia, eikä jälkeenpäin viisastella tai kerätä joitakin aloitteita tuolla ihmisten keskuudessa, johtaa heitä harhaan.

Toinen asia, mikä pitäisi tehdä: Helsingissä omistaa muuan ruotsalainen miljardööri nimeltä Erik Selin noin 4 000 asuntoa, joita hän vuokraa ihmisille. Valtion budjetista tämä ruotsalainen miljardööri saa 10—20 miljoonaa euroa vähintään, se on minimisumma, Suomen valtion budjetista maksettavia asumistukia, koska sinnehän ne ihmisten rahat menevät, kun kovat vuokrat on. Tätäkö me kannatamme? Minun mielestäni semmoista järjestelmää pitää pyrkiä purkamaan kaikin käytettävissä olevin keinoin. [Teuvo Hakkarainen: Juuri näin!]

Me olemme pitkän kehityksen seurauksena tulleet tilanteeseen, joka mahdollistaa suuren pääoman omistajille valtavan rahastusmahdollisuuden, ja te itse olette olleet sitä tekemässä. Nyt ei tälle asialle valitettavasti sormia napsauttamalla kukaan pysty tekemään yhtään mitään. Yksi keino on olemassa, ja sitä hallitus on käyttänyt: me olemme parantaneet valtiontaloutta määrätietoisesti, rauhallisesti ja sitkeästi. Tuloksia rupeaa näkymään.

Viimekin vaalikaudella 100 000 ihmistä menetti työnsä. He ovat varmasti siinä suuressa putoajien loukussa, ihan varmasti. He menettivät kaiken sen perustan, millä he voivat sitten eläkkeitäkin hankkia, elikkä heistä tulee eläkeläisköyhiä sitten kun aika on, jos eivät saa töitä.

Toinen asia, mikä pitää saada valtiontaloudessa kuntoon, on tietenkin: kun ihmisille tulee töitä ja julkinen talous tervehtyy, sitä kautta saadaan työttömyyttä laskettua ja työttömyysmenot, jonne uhrataan 6—7 miljardia euroa joka vuosi, pienenevät.

Asumistukiin menee vain vajaa 2 miljardia, mutta siitäkin 2 miljardista nämä ökyrikkaat nappaavat suurimman osan tililleen. Niillä on kymmeniä kämppiä, ja tunnen henkilökohtaisesti ihmisiä tästäkin kaupungista, joilla on kymmeniä asuntoja ja jotka tekevät vain bisnestä eivätkä mitään muuta. Tavallisen pienen ihmisen kukkarolla käydään niin että roiske käy. Tällaisella aloitteella ei sitä asiaa helpoteta eikä eläkeläisköyhyyttä vähennetä, ei sitten yhtään. Kaikki sen ympärillä käytävä puhe on hurskastelua.

Kun nyt kuntavaalikampanjan aikana olen tavannut ihmisiä eri puolilla Pohjois-Karjalaa, moni on varmaan pistänyt nimensä tähän aloitteeseen ja oli siinä toivossa, että heidän pienet eläkkeensä nousevat. Oli melkoinen pettymys, kun siellä vaalikentillä kerroin heille, että teille tämä ei vaikuta yhtään mitään. Heidän elämäntilanteensa paranisi, jos kansaneläkettä korotettaisiin, takuueläkettä korotettaisiin ja monta muuta asiaa parannettaisiin heidän elämässään. Tällä aloitteella ei ole mitään tekemistä sen kanssa. Tämän totuuden sanominen rehellisesti ihmisille on mielestäni meidän jokaisen kansanedustajan velvollisuus. Ei voi olla niin, että me tällaisilla aloitteilla taikka sitten erilaisilla tutkimuksilla tai

selvityksillä hämäämme ihmisiä vieläkin enemmän ja yhä enemmän ne, joilla on pääomaa ja joilla on rahaa, pystyvät tekemään yhä suurempaa tulosta ja VVO rikastuu ja jakaa siellä erilaisille henkilöille valtavia kokouspalkkioita ja vuosipalkkioita, kymmeniätuhansia euroja per vuosi. Onko se oikein? Minun mielestäni se ei ole oikein, eikä jollekin ruotsalaiselle miljardöörille tarvitse Suomen valtion mielestäni maksaa penniäkään siitä, että hän omistaa täällä 4 000 asuntoa. Eihän se ole oikein. Tällaisia aloitteita kun tehdään, niin toivoisin myös, että ihmisille aidosti kerrottaisiin ennen aloitteen tekoa, jos panee nimensä, mitä tämä tarkoittaa.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi toivoisin, kun näitä eläkeasioita nyt käsitellään, että tähän maahan tulisi esimerkiksi eläkekatto. Se olisi jo jonkunnäköinen teko, koska jos tämä aloite menisi läpi, sehän tarkoittaisi, että valtavaa eläkettä, valtion eläkettä, nauttiva henkilö saisi valtavan potin ja se pieni eläkeläinen jäisi nuolemaan näppejään. Siihen tehoaisi ainoastaan eläkekatto, joka minun mielestäni on erittäin kannatettava ja harkittava ajatus. Älkäämme tehkö siitä selvitystä nyt, koska näitä selvityksiä on aivan liikaa. Ruvetaan jonain päivänä oikeasti toimiin, että sen pienen ihmisen olisi vähän helpompi elää.

19.42 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskosen puheessa oli paljon myöskin tämmöistä alkiolaista sävyä, kun kannoitte huolta pienen ihmisen asiasta ja ajattelitte, että on väärin, että on tällaisia ökyomistajia, jotka sitten riistävät vuokrillaan kansalaisia.

Haluan sanoa sen, että tiedän, että suurin osa näistä lähes 100 000 ihmisestä, jotka allekirjoittivat tämän kansalaisaloitteen, on niitä, joitten kengässä on kivi hiertänyt vuosia, vuosikymmeniä siitä, [Toimi Kankaanniemi: Lipposen ajoista!] että he kokevat tämän eläkejärjestelmän epäoikeudenmukaiseksi. Se on vain tällä tavalla. Minä en kanna huolta suurituloisten eläkkeistä, ja sen takia olen esittänyt täällä tätä Eläkkeensaajien Keskusliiton indeksimallia, joka olisi oikeudenmukainen ja solidaarinen.

19.43 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan nyt vähän oikeastaan täydentää vastalausetta ja ajattelin myös avata vähän tämän toimenpidealoitteen sisältöä, kun täällä on peräänkuulutettu, että täällä puhutaan vain puppua tämän toimenpideohjelman osalta. Meillä on ihan selkeästi myös mietitty, pohdittu, asioita, mitä tässä toimenpideohjelmassa voisi olla, mutta ei ole tarkoitus, että sosiaalidemokraatit tämän ohjelman tekee, vaan sen tekee hallitus, ja se oli meidän tavoitteenamme. Katsotaan nyt sitten, miten tämän asian kanssa käy.

Arvoisa puhemies! Muutamia esityksiä siitä, mitä tässä toimenpideohjelmassa voisi olla sisällytettynä:

Kansaneläkeindeksiin tehdyt heikennykset ja jäädytykset vaikuttavat suoraan ostovoimaan, koska etuudet eivät enää seuraa hintakehitystä. Tätä ei voi kompensoida verotuksella, etenkään koska pienimmistä eläkkeistä, joihin myös kansaneläkeindeksit eniten vaikuttavat, ei makseta veroja lainkaan. Kaikkein pienituloisimpien eläkkeensaajien asemaan voidaan parhaiten vaikuttaa takuueläkettä korottamalla. Toinen pienten eläkkeiden parantamiseen parhaiten toimiva keino on kansaneläkkeiden tason nostaminen.

Kuten hyvin tiedämme, myös pientä työeläkettä saavien tilanne on usein taloudellisesti tiukka. Kansaneläkkeen ja työeläkkeen yhteensovitusta voitaisiin lieventää siten, että pientä työeläkettä saavat saisivat sen lisäksi jonkun verran nykyistä enemmän kansaneläkettä.

Lisäksi verotuksen eläketulovähennysten nostamista tulee jatkaa niin, että pieni- ja keskituloisten eläkeläisten ostovoima kasvaa.

Eläke-etuuksien lisäksi pieni- ja keskituloisten eläkeläisten toimeentuloon vaikuttavat palvelujen käyttöön liittyvät maksut ja muut etuudet, kuten asumistuki, lääkekorvaukset ja eläkettä saavan hoitotuki.

Eläkkeensaajan asumistuen merkitys on pienituloisille eläkeläisille suuri kaupungeissa, joissa asumisen kustannukset ovat suuret. Hallitus joutui syksyllä 2015 perumaan suunnitelmansa eläkkeensaajan asumistuen lakkauttamisesta opposition ja kansalaisten painostuksen alla. Suunnitelma olisi ajanut tuhansia eläkkeensaajia toimeentulotuen asiakkaiksi tai pois omasta kodistaan. Siltä osin oli hyvä, että hallitus perääntyi tästä esityksestään. Sipilän hallitus päätti kuitenkin jäädyttää eläkkeensaajan asumistuen enimmäisasumismenot. Heikennyksen vuoksi peräti noin 55 000 eläkkeensaajan asumistuen saajaa ylittää enimmäismenot. Siltä osin heidän toimeentulonsa ei jatkossa parane. Eläkkeensaajan asumistuen enimmäismenojen nostaminen olisi yksi keino helpottaa pienituloisimpien korkeita vuokria maksavien arkea nopeasti. Pidemmällä aikavälillä jatkuvasti nouseviin asumiskustannuksiin pitää ratkaisu löytyä järkevällä asuntopolitiikalla ja kaavoituksella.

Eläkkeensaajien toimeentulon kannalta keskeistä on myös heidän tarvitsemistaan palveluista perittävien maksujen tasot. Palvelujen tarve on suurin useimmiten kaikkein vaikeimmassa asemassa olevilla eläkeläisillä. Palvelujen oikea-aikainen ja sujuva saatavuus on arjessa erityisen tärkeää. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelumaksujen kohtuullistaminen helpottaa erityisesti pienituloisten eläkkeensaajien toimeentuloa. Esimerkiksi viime hallituskaudella laadittu raportti kunnan järjestämisvastuulla olevan palveluasumisen ja kotiin vietävien palveluiden asiakasmaksujen uudistamisesta antaa hyvän pohjan oikeudenmukaisen maksupolitiikan kehittämiselle. Myös nykyisen asiakasmaksulain maksualennuksia ja -vapautuksia koskevan 11 §:n soveltamista pitäisi voimakkaasti edistää.

Myös hyvällä työllisyydellä ja palkkapolitiikalla on merkittävä vaikutus tuleviin eläkkeisiin. Eläkeläisistä pienituloisimpia ovat työeläkettä vailla olevat eläkeläiset. Naisten eläkkeet jäävät miesten eläkkeistä jälkeen paitsi matalamman palkan myös sirpaleisemman työuran vuoksi. Työuran pituuteen ja kertyvään eläketurvaan voidaan vaikuttaa hyvällä työllisyydellä ja työelämän kehittämisellä, laadukkaalla koulutuksella, oikeudenmukaisella palkkapolitiikalla, laadukkaalla työterveydenhuollolla sekä perhevapaiden tasaisemmalla jakamisella.

Arvoisa herra puhemies! Eläkeläisten pienituloisuus on tosiasia, johon voidaan kuitenkin vaikuttaa poliittisin päätöksin. Olemme avanneet keskustelun ja esittäneet erilaisia keinoja eläkeläisten aseman kohentamiseksi. Vaikka hallitus ei halua laatia esittämäämme toimenpideohjelmaa eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi, odotamme edelleen, että hallitus tarttuisi tavalla tai toisella tähän yhteistyötarjoukseen ja toisi omat vaihtoehtonsa selkeästi tähän keskusteluun. — Kiitos.

19.49 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitän tohtori Kimmo Kiljusta siitä, että hän teki aloitteen ja keräsi siihen runsaan määrän nimiä. Se oli hyvä. Näin saatiin eläkekeskustelu tänne isoon saliin ja toisaalta myös asianomainen valiokunta, sosiaali- ja terveysvaliokunta, paneutumaan tähän asiaan varsin perusteellisesti, niin kuin mietintö osoittaa. On ihan paikallaan, että eläkeasioista käydään ainakin noin kerran vaalikaudessa kunnon keskustelu, ja nyt siihen ainakin tarjoutui mahdollisuus. Pääsin itsekin kuuntele-

maan myös asiantuntijoita valiokunnan julkisessa kuulemisessa — kiitos valiokunnalle siitä, että sellainen järjestettiin meillekin, jotka emme valiokuntaan kuulu.

Meillä on kaksijakoinen eläkejärjestelmä: kansaneläkejärjestelmä ja ansioeläkejärjestelmä. On historiallinen tosiasia, että tällaiset on. Näitten välillä on aika isot erot: tietysti se, että toiset maksetaan eri varoista kuin toiset ja niiden rahoitus on tätä kautta erilainen, ja sitten toisaalta myös niiden säädökset ovat erilaisia.

Kyllä minä — ja niin kuin täällä salissa olen havainnut, likipitäen kaikki muutkin — olen huolissani Kansaneläkelaitoksen piirissä olevien eläkeläisten tilanteesta. Uskon ja valitettavasti joudun toteamaan, että varsin moni kansaneläkkeen ja takuueläkkeen varassa elävä joutuu todella miettimään, ostaako ruokaa vai lääkkeitä. Ja tämä on todella huolestuttava asia satavuotiaassa Suomessa. Siksi kyllä vetoan hallitukseen, että erityisesti näitä Kansaneläkelaitoksen maksamia etuuksia pyritään pitämään sellaisella tasolla, että tällaisessa asemassa ei kukaan Suomessa olisi.

Työeläkkeen puolella on myös niitä, joilla on varsin pieni työeläke. Kansaneläkepohjaosa poistettiin vielä näiltä vuosituhannen vaihteessa. Se oli ikävä teko Lipposen kakkoshallitukselta, eikä sitä ole koskaan korjattu — lupauksia on ehkä annettu, mutta näin ei ole tehty. On pieniä työeläkkeitä: monet ihmiset, meidän äitimme ja isämme, jotka ovat tehneet pitkän raskaan elämäntyön kaupassa tai erilaisilla palvelualoilla, miksei teollisuudessakin ja virastoissa, ovat ansainneet pienen palkan ja sitä kautta myös hyvin pienen ansioeläkkeen. Se ei tänä päivänä riitä, ja heille kuuluisi suurempi etuus myös sinä aikana, kun ovat jo työnsä tehneet.

Toisaalta meillä on sitten varsin hyviäkin eläkkeitä — määrällisesti ei kovin paljon, mutta kuitenkin niitä on ja jatkuvasti tulee lisää. Niistä meidän ei tässä talossa tarvitse olla huolissamme, niihin voisi verotustakin varmasti lisätä. Ja toisaalta järjestelmää voisi tarkastella niin, että eläke-eroja ei kasvatettaisi vaan niitä supistettaisiin. Valitettavasti tämä kansalaisaloite olisi johtanut eläke-erojen merkittävään kasvuun ajan mittaan, ja se ei ole ainakaan sellainen tavoite, jota itse haluaisin tukea.

Arvoisa puhemies! Kataisen hallituksen ohjelmassa oli maininta vuonna 2011, että taitetun indeksin osalta tehdään selvitys. Tuo selvitys tehtiin, mutta pääministeri Katainen ja valtiovarainministeri Urpilainen panivat sen hyllyyn. Eli meillä olisi selvitys, miten sitä voitaisiin ehkä viedä eteenpäin, korjata, mutta se ei kelvannut silloiselle hallitukselle, ja joudumme toteamaan, ettei se kelpaa tällekään hallitukselle. Ja ymmärrän sen hyvin, koska tämä malli ei ole ihan niin yksioikoinen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Kun tämä tilanne nyt on, niin mielestäni Sipilän—Soinin-hallitus toimii aivan oikein, kun se niukat varat ohjaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevien eläkkeiden nostamiseen eli takuueläkkeen korottamiseen kerran ja nyt toisenkin, Yle-veron poistamiseen ja niin edelleen.

Maksupolitiikka on raskas, ja se on koitunut monelle eläkeläiselle lisätaakaksi. Mutta toisaalta kuntatalous on tämän hallituksen aikana pantu kuntoon. Meillä oli viime vuonna yli puolen miljardin ylijäämä kuntataloudessa. Viime vaalikaudella luvut olivat äärettömän ikäviä: raju velkaantuminen, verojen korotus, palvelujen heikentäminen, yt-neuvottelut, jopa kriisikuntia oli paljon. Ja eläkeläisille, vaikeassa asemassa oleville eläkeläisille, kuntatalous, ja sitä kautta kuntien peruspalvelut, on äärimmäisen tärkeä. On iso asia tänä päivänä, että kunnissa voidaan järjestää vanhuspalvelut, kotipalvelut ja terveyspalvelut, niin että eläkeläiset ja vanhukset saavat tätä kautta inhimillisen kohtelun. Sitä ei pidä missään tapauksessa unohtaa.

Arvoisa puhemies! Jos tätä työeläkejärjestelmää uudistetaan, niin kuin toivon, niin mielestäni esimerkiksi alle 3 000 euron kuukausieläkkeen indeksisuojaa pitäisi parantaa ja yli 3 000 euron — varsinkin, jos siitä mennään vielä ylemmäksi — pitäisi heikentää entisestään ja näin tasata eläke-eroja eikä kasvattaa niitä. Tämä toivottavasti on jo tämän hallituksen ohjenuorana, mutta ennen kaikkea silloin kun seuraava hallitus muodostetaan vuonna 19, on syytä ottaa tämä hyvin vakavasti — enkä puhu nyt omaan pussiini, vaikka silloin varmaan olenkin pelkästään nauttijan puolella.

19.56 **Teuvo Hakkarainen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kankaanniemellä oli niin hyvä puhe, että meinasin perua tämän.

Sen verran minä tähän, että nyt on semmoinen tilanne, että vuoden 2007 jälkeen meiltä on lähtenyt vientiteollisuudesta 20—30 miljardia tuottoja pois, ja se puoli pitää saada kuntoon. Ja jos on uhka siitä, että työeläkemaksut nousevat, niin tulee käymään niin, että lisää lähtee täältä vientiteollisuutta pois. Siihen ei saa mennä. Tässä on oltava hyvin varovainen näitten eläkejuttujen kanssa.

Mitä tulee tuohon työllisyyteen: Viime kaudella tuli 100 000 lisää työttömiä. Eivät nämä kerrytä mitään eläkerahastoja tai muuta. Kun tässä SDP on puhunut, että tässä ja nyt, niin jos nyt olisi SDP hallituksessa, todennäköisesti meillä alkaisi olemaan kohta 200 000 pitkäaikaistyötöntä lisää — ja sitten alkaisi tuo eläkejärjestelmä tuhoutumaan lopullisesti.

Ja mitä talouskasvuun tulee, niin se on nyt saatu pikkusen nousemaan, että plussalla ollaan, mutta se tässä ja nyt: jos olisi SDP täällä, se olisi todennäköisesti miinuksella. Eihän näin voi elää, niin kuin kova näyttö viime kaudelta, edelliseltä hallitukselta, on. Sitähän voi puhua toveripopulismia tuolla torien kulmalla, että "joo, kyllä me nyt hoidetaan tämä homma". Se on sitä todellista toveripopulismia.

Me emme ole populisteja. Me tehdään, yritetään laittaa valtiontalous kuntoon ja sitä kautta myös nämä eläkkeetkin kuntoon. Ja olemme todella huolissamme näistä köyhyysrajan alapuolella olevista eläkeläisistä. Minun isäni on muun muassa tämmöisessä tilanteessa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Puhemies Maria Lohela: Koska edustaja Tanuksen tekemää ehdotusta ei ole kannatettu, se raukeaa.

Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen KAA 4/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.